

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Připravenost skautských vůdců na práci s dětmi se speciálně vzdělávacími potřebami

Vypracovala: Eliška Svačinová
Vedoucí práce: PaedDr. Helena Havlisová, Ph.D.
České Budějovice 2024

Prohlašuji,

že jsem autorem této bakalářské práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Jindřichově Hradci 24.6. 2024

Eliška Svačinová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PaedDr. Heleně Havlisové Ph.D. za pomoc a trpělivé vedení při vzniku této bakalářské práce. Děkuji respondentům, kteří se zapojili do průzkumu a vedoucím skautských oddílů za odpovědi a své rodině za podporu a klidnou pracovní atmosféru.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem Přípravenosti skautských vůdců na práci s dítětem se speciálně vzdělávacími potřebami. Popisuje skautskou organizaci Junák, trávení volného času. V práci jsou prezentovány principy, cíle a poslání skautingu, rozepsány jsou kvalifikační požadavky na skautského vedoucího. Praktická část se zabývá otázkou, zda člověk s vůdcovskou zkouškou je připraven pracovat ve svém oddílu s dětmi se SVP a zda se na to cítí být připraven ohledně vzdělání v této problematice. Dotýká se i otázky podpory v edukačních materiálech určených pro skautské vůdce.

Klíčová slova: skauting, speciálně vzdělávací potřeby, inkluze,

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of Scout leaders' readiness to work with a child with special educational needs. It describes the scout organization Junák and spending free time. The thesis presents the principles, goals and mission of Scouting, and discusses the qualification requirements for a Scout leader. The practical part deals with the question of whether a person with a leadership exam is ready to work in his/her troop with children with special educational needs and whether he/she feels prepared for this in terms of education in this issue. It also touches on the issue of support in educational materials for Scout leaders.

Key words: Scouting, special educational needs, inclusion

Obsah

ÚVOD	8
Teoretická část	10
1 Inkluze	10
1.1 Vymezení pojmu inkluze	10
1.2 Inkluzivní vzdělávání	10
2 TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU.....	12
2.1 Definice pojmu volný čas.....	12
2.2 Historie vývoje pohledu na trávení volného času	13
2.3 Instituce zajišťující v současnosti trávení volného času	14
3 Junák – český skaut	16
3.1 Vznik a vývoj skautského hnutí v českých zemích.....	16
3.2 Principy, cíle a poslání skautingu.....	17
3.3 Kvalifikační požadavky na skautského vedoucího	17
3.3.1 Rádcovské kurzy	18
3.3.2 Čekatelská zkouška.....	18
3.3.3 Vůdcovská zkouška.....	19
4 Jedinci se speciálními vzdělávacími potřebami a skauting	19
4.1 Inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do skautingu ve Velké Británii a USA	19
4.2 Inkluze dětí se speciálními potřebami do skautingu v České republice - Skauting pro všechny.....	21
4.1.1 Příklad oddílů zabývajících se integrací dětí se speciálními potřebami	
Praktická část	24

5	Cíl práce.....	24
6	Dotazníkové šetření	26
6.1	Zjištění z dotazníkového šetření.....	26
6.2	Zjištění z polostrukturovaného rozhovoru	40
7	Shrnutí výsledků.....	43
	Závěr	45
	Seznam příloh	49
	Seznam zkratk	50
	Přílohy.....	51

ÚVOD

Být „otevření všem“ je jeden z klíčových principů skautingu. Skauti nedělají rozdíly na základě původu, rasy, národnosti, handicapu, barvy pleti, víry nebo jiných okolností. Všichni skauti a skautky usilují o naplnění těchto ideálů a o výchovu mladých lidí v odpovědné členy společnosti. Být „otevření všem“ znamená dnes i reagovat na potřeby dětí se speciálně vzdělávacími a speciálními potřebami. Pracovat na jejich začleňování vyžaduje změnu – organizační a individuální. Každý vůdce, musí chápat nejenom rozdílnost původu, rasovou či národnostní, ale musí i dokázat do svého oddílu integrovat právě i děti s handicapem, zdravotním či jiným znevýhodněním, a tedy i děti se speciálně vzdělávacími potřebami (dále SVP).

Téma mé bakalářské práce se týká připravenosti skautských vůdců na práci s dětmi se speciálně vzdělávacími potřebami. Cílem této práce bude zjistit, zda člověk s vůdcovskou zkouškou je schopen vést ve svém oddílu děti se SVP a zda se na to cítí být teoreticky i prakticky připraven.

Dílčím cílem je zjistit, zda tito vůdcové mají dostatečnou oporu v edukačních materiálech určených pro skautské vůdce. V praktické části bych ráda nahlédla do problematiky, jaké vidí skautský vůdce pozitivní možnosti a jaká negativa ohledně své připravenosti vést v oddíle děti se SVP. Zda je podpora Junáka pro skautské vůdce, kteří pracují s dítětem s SVP, dostačující.

Několik let jsem sama pracovala jako vůdce skautského oddílu, prošla všemi zkouškami a nesla odpovědnost za mladší členy oddílu. Děti se speciálními a speciálně vzdělávacími potřebami přibývá, i já jsem v oddíle měla svoji osobní zkušenost s dětmi se specifickou poruchou učení, s poruchami sluchu a s ADHD. Vůdce musí na tyto skutečnosti citlivě a správně reagovat a být seznámen s problematikou začleňování těchto dětí mezi skauty. Osobně bych v letech, kdy jsem se vůdcovství věnovala aktivně přivítala větší podporu, co se týká proškolení z řad Junáka. Člověk si často musel informace dohledávat nebo zjišťovat sám. Velice důležitým článkem potom byla komunikace s rodiči dětí, i tady by si vůdcové zasloužili větší podporu ohledně informací, jak správně tuto komunikaci vést.

V teoretické části se budu zabývat vymezením pojmu inkluze, definicí volného času, organizací Junák - český skaut a kvalifikačními požadavky na skautského vedoucího.

Praktická část bude vedena smíšenou formou, a to dotazníkovým šetřením mezi vůdci skautských oddílů a polostrukturovaným rozhovorem se třemi vůdci.

Změna se nestane přes noc. Práce na začlenění dětí s SVP nespočívá v tom udělat dobrý skutek. Je to proces, který vyžaduje povinnosti a plánování. Jednotlivci i organizace musejí být připraveni dělat věci jinak a reagovat na potřeby těchto dětí. Musejí si stanovit cíle, které jsou realistické a dosažitelné, aby i u těchto dětí byl rozvinout jejich potenciál.

Teoretická část

1 Inkluze

Inkluze má potenciál nabízet nejen ve výuce, ale i mimo ni, rozmanitost, navazování přátelství, vzájemný respekt a porozumění. Zároveň podporuje rovné šance všech jedinců, nejen těch se speciálními potřebami.

1.1 Vymezení pojmu inkluze

Pojem inkluze pochází z latinského slova *inclusio* a znamená přijetí do celku. Podstatu inkluze definuje Lechta (2016) jako začlenění jedinců s postižením nebo znevýhodněním do většinové společnosti a změna postoje okolí k těmto jedincům. Objektem inkluze jsou především osoby zdravotně postižené, příslušníci menšin, přistěhovalci nebo uprchlíci anebo osoby vyloučené ze společnosti. Podle tohoto autora lze na toto začlenění pohlížet dvěma způsoby. První se týká optimální edukace dětí se SVP v podmínkách školských zařízení, druhý i v mimoškolním prostředí. Opravdová inkluze zahrnuje nejen vyučovací proces, ale i neformální edukaci, rodinnou výchovu, vrstevnické skupiny

Jak uvádí Slowík (2022), inkluze se v podstatě nikdy nemůže týkat jenom vzdělávání. Mělo by jít spíše o vytváření inkluzivní společnosti, tedy spíše o sociální inkluzi. Pokud chceme, aby se ve školách pěstoval respekt k diverzitě a odlišnosti všech dětí bez ohledu na jejich speciální potřeby, pohlaví, etnickou příslušnost nebo kulturní a sociální zázemí, musí totéž platit pro celou společnost. Podle něj ve skutečnosti inkluze představuje model sociálního soužití, který vychází z velmi zřetelných filozofických základů, jež vyžaduje zásadní přehodnocení aktuálně dominantních postojů a přístupů většinové společnosti k odlišnostem mezi lidmi, a to v každé oblasti života. Důležité je, aby každý, kdo patří do určité skupiny, tam byl přijímán a ceněn stejně jako všichni ostatní. Ze vzájemných rozdílů a odlišností se máme a můžeme učit a být obohacováni.

1.2 Inkluzivní vzdělávání

Škola ve smyslu inkluze. Jak uvádí Lechta (2016), by měla přijímat všechny děti, bez ohledu na fyzické, intelektuální, sociální, emocionální, jazykové a jiné podmínky s odlišným mateřským jazykem atd. V rámci inkluze by měla být každá škola připravena přijmout všechny děti. Akceptování rozmanitosti se tedy v inkluzi na rozdíl od integrace týká lidí s postižením a narušením i etnických, jazykových, migrujících a kulturních menšin a jiných sociálně, ekonomicky a jinak znevýhodněných skupin obyvatelstva. Inkluze spíše bývala označována jako vyšší stupeň integrace nebo cíl integrace. Odklání se od diagnostických kritérií. Každý člověk je brán jako individualita. K odlišnosti přistupuje jako k něčemu přirozeně danému. A jelikož jinakost je v každém kolektivu přirozená, není třeba dále rozdělovat lidi podle dalších (diagnostických) kritérií. Liší se také v různém pohledu na případný neúspěch žáka ve škole nebo ve volnočasových aktivitách.

Společné vzdělávání dětí včetně těch, které mají speciální potřeby, ve spádových školách u nás spíše umožnil zákon s účinností roku 2005, celým zněním Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon). Ten stanovil právo na vzdělávání ve spádové škole pro každé dítě, včetně těch s mimořádným nadáním nebo naopak nějakým tělesným či mentálním hendikepem.

Současný legislativní rámec inkluze v České republice je zakotven novelou školského zákona č. 82/2015 Sb., účinnou od 1. září 2016.

Inkluze probíhá v celé společnosti. Promítá se i do toho, jak bude dítě trávit volný čas. Zda ho bude trávit izolovaně, nebo se začlení mezi své vrstevníky, kde se bude cítit dobře. Tímto problémem se zabývá Šimková a Zajíc (2010). Jestliže mají mít děti a mladí lidé se speciálními potřebami srovnatelnou životní úroveň a kvalitu života s intaktní společností měli by mít možnost věnovat se ve svém volném¹ čase koníčkům, rozvíjet se v jejich zájmech a mít i možnost relaxace a odpočinkových činností.

Podle Šimkové a Zajíce (2010) lze sociální inkluzi u dětí se zdravotními handicapami popsat těmito znaky:

- mít stejné možnosti a volby jako ostatní;
- být uznán(a) a oceňován(a) pro to, jaký či jaká jsem;
- být s kamarády na základě společných zájmů, nikoli handicapu;
- být vážený zákazník a vítaná účastnice komunitních programů bez ohledu na míru handicapu;
- mít zařízení a prostory, které jsou dostupné a snadno využitelné pro všechny;
- poskytovat nutné individuální úpravy, výpomoc a podporu tak, aby se každá osoba cítila plnohodnotně zapojena.

Na podzim roku 2013 vydal Junák - svaz skautů a skautek ČR - studii o specifických potřebách dětí ve volnočasových aktivitách (www.adam.cz). Studie byla jedním z výstupů konference Dopoledne inkluze, odpoledne...?, kterou v polovině září 2013 pořádal Skauting pro všechny, odbor Junáka. Konference se zaměřila na to, jak se mohou volnočasové organizace podílet na zapojování dětí se specifickými potřebami do běžných kolektivů. Byla určena pro zájemce z řad odborné veřejnosti, kteří se zabývají inkluzí, pedagogikou volného času, výchovou a vzděláváním dětí a mládeže, a také pro vedoucí oddílů a zařízení volného času pro děti a mládež. Tato studie zdůrazňuje fakt, že myšlenka inkluze je mimo jiné založená na tom, že všichni lidé mají svobodnou volbu volnočasových aktivit v tzv. neformálním vzdělávání. Veškeré služby nabízející tyto aktivity by dle studie měly být lidem s postižením přístupné zrovna tak jako všem ostatním občanům. Dále studie upozorňuje na to, že překážkou, která se často může vyskytnout, a je podstatnější než samotné postižení jedince, je sociální prostředí, ve kterém se jedinec s postižením nachází nebo případné vyloučení z něj. Jako další neméně častou překážku v oblasti začleňování dětí s postižením do neformálního vzdělávání studie uvádí celkově nízkou míru inkluze jednotlivých organizací.

Cílem začlenění sociálně nebo zdravotně znevýhodněných dětí a mládeže do volnočasových aktivit je, aby se stali aktivními a rovnoprávními členy skupiny. Česká rada dětí a mládeže toto začleňování podporuje prostřednictvím rozvoje způsobilostí, dovedností a schopností vedoucích pracovat s dětmi a mládeží se specifickými potřebami v rámci volnočasových aktivit. Studie o specifických potřebách dětí ve volnočasových aktivitách (www.adam.cz)

2 TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

2.1 Definice pojmu volný čas

V dějinách lidské společnosti existovaly různé názory na volný čas. Lidé však odjakživa prožívali svůj život nejen v práci, ale i v odpočinku, zábavě nebo hře.

Volný čas je definován různými autory různým způsobem. Například Pávková (2014) definuje volný čas jako „opak doby nutné práce a povinností, u dětí a mládeže vyučování a činnosti s ním spojené.“ pojem volný čas běžně zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělání. Domnívá se, že u volného času dětí a mládeže je určité pedagogické ovlivňování vhodné. Děti ještě nemají dost zkušeností, neorientují se v možnostech zájmových činností. Nabídky těchto činností by měly být pestré, přitažlivé a účast na nich dobrovolná. Pávková (2014) k volnému času poznamenává, že mnoho dětí prožívá své volné chvíle ve veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých a že tato situace je neuspokojivá, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost.

Kaplánek (2017) i Hofbauer (2004) shodně hovoří o tom, jak důležitou roli v trávení volného času hraje rodina. Tady získáváme první zkušenosti s využíváním volného času. Rodiče jsou pro své děti prvními vzory, přebírají a napodobují jejich životní styl. Vytváření vztahu k volnému času ovlivňuje například to, jaké jsou zájmy rodičů, jak si je navzájem tolerují, jaký význam jim přikládají, kolik společného volného času tráví rodina pohromadě atd. Řada rodičů nabízí svým dětem spoustu věcí, ale nezajímá se o jejich volný čas, co a s kým dělají. Jiní jim nemohou z finančních nebo časových důvodů nabídnout příliš mnoho, někteří to nepovažují vůbec za důležité. Vstřícné rodinné prostředí v rozvoji volného času dětí hraje velkou roli. Rodina však nemůže uspokojit potřebu dětí a zejména dospívajících sdružovat se ve skupinách svých vrstevníků. Měla by být inspirátorem a podporovatelem volnočasových aktivit svých dětí, uskutečňovat společné pravidelné zájmové činnosti. S rostoucím věkem a rozvíjejícími se zájmy se děti postupně osamostatňují a se svými vrstevníky přecházejí do dalších výchovných prostředí, kde svoje zájmy dále rozvíjejí.

Některá sdružení vytváří akce a společné příležitosti pro společně strávený čas dětí a rodičů. Například YMCA má rodinné kluby a pořádá rodinné výlety a týdenní tábory. Tábory pro rodiče s dětmi připravuje také sdružení Duha. Některá sportovní sdružení organizují pravidelná cvičení rodičů s dětmi.

Způsob využívání volného času je různý. Každý člověk má svůj systém hodnot. Pro některé lidi je největší hodnotou práce a nedokáží využít volný čas k odpočinku bez výčitek svědomí, jiní se zaměřují spíše na nákup drahého zboží, zahraničních dovolených než na jejich skutečné využití ve volném čase. Z hlediska volného času je důležité, s kým a

v jaké společnosti ho převážně trávíme. Někteří lidé dávají přednost samotě, jiní tráví volný čas v malé přátelské skupině, další potřebují rušnější společenský život.

2.2 Historie vývoje pohledu na trávení volného času

Lidé odjakživa prožívali svůj život nejen v práci, ale i v odpočinku, zábavě nebo hře. Hodaň (2002) přibližuje pohled na trávení volného času v dějinách společnosti.

Starí Řekové považovali volný čas za míru lidského štěstí. Pro Aristotela je vrcholem nejvyšší lidské blaženosti rozjímavá činnost, která uspokojuje člověka a vede ho k moudrosti, samostatnosti, a která nesměřuje k žádnému praktickému cíli. Volný čas, který nazývá “scholé”, chápe jako čas na rozjímání, filozofii, čtení veršů, setkávání se s přáteli, poslouchání hudby. Nemá nic společného s lenošením a nudou. Toto pojetí volného času jako souhrnu činností, které člověk koná pro vlastní potěšení může být blízké i dnešnímu člověku. Zajímavé je, že řecký pojem “scholé” nepronikl do evropské civilizace jako pojem pro volný čas, ale je naopak základem výrazu pro školu, jakožto místa povinností a práce.

V období středověku, kdy má dominantní postavení ve společnosti církve, se pojetí volného času mění. Opírá se o asketický způsob života. Rozjímání má sice pořád nejvyšší hodnotu, ale pouze v modlitbách a rozmluvách s Bohem. Odpočinek je jen nezbytným přerušením práce k nutnému oddechu nebo účasti na náboženských obřadech.

V renesančním období se prosazuje práce duševní i fyzická. Zahálka a lenost je zavrhována, naopak píle, pracovitost a spořivost vyzdvihována. Práce je hlavní dominantou. Odpočinek musí být jen takový, aby člověk byl schopen dál pracovat.

Na počátku 19. století a v jeho polovině, kdy dochází k rozvoji průmyslu, je pracovní doba velmi drastická, 14 a více hodin denně. Její dodržování je dáno občanskými zákony. Den je tedy rozdělen na dobu pracovní a mimopracovní. Volný čas téměř neexistuje. Neúnosné pracovní nároky vyvolaly různé aktivity na podporu zlepšení situace těžce pracujících, hlavně dělníků. Boj o kratší pracovní dobu a o právo na dovolenou probíhal na přelomu 19. a 20. století.

V první polovině 20. století vnímala společnost volný čas především jako čas určený k obnovení sil pro další práci.

Jak uvádí Kaplánek (2017), volný čas se dostává do centra pozornosti v 2. polovině 20. století, kdy také vznikla sociologická disciplína – sociologie volného času. Jedním z představitelů je Joffre Dumazedier. Správně rozlišuje volný čas a mimopracovní dobu. Volný čas představuje jen určitou její část. Nepatří tam osobní potřeby, rodinné povinnosti, spánek atd. Volný čas je podle něho svobodnou volbou, nemá žádný zjištěný cíl. Uspokojuje potřeby jednotlivce, i když ho tráví ve skupině, kterou si sám zvolil.

Vysvětluje, že volný čas má tedy více funkcí, odpočinek a zotavení, rozptýlení a zábavu, dále aktivity rozvíjející osobnost. Má také funkci sociální, která zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředích včetně rodiny a vrstevníků, přináší potvrzení vlastní osobnosti, osobní uznání. Funkcí terapeutickou můžeme rozumět zdravý životní styl.

V meziválečném Československu se s prvními výsledky o zkrácení pracovní doby se objevuje do té doby neznámý problém: Co s volným časem? Jak ho účelně využít? V těchto obavách, že zejména mladí lidé nebudou umět zacházet se svým volným časem můžeme vidět počátky úsilí o pedagogizaci volného času. Vznikají sdružení a společná zařízení pro mladé a dospělé v oblasti tělovýchovy, sportu a turistiky, jako tělocvičny, sportovní hřiště

a stadiony tělovýchovných a sportovních organizací, chaty a trasy zřizované turistickými organizacemi, letní tábory budované sdruženími dětí, mládeže i dospělých. Objevují se skautská hnutí a sportovní aktivity Sokola, které byly v té době pevně spojeny s určitou ideologií zdůrazňující především vlastenectví.

Hofbauer (2004) popisuje pohled na trávení volného času v souvislosti se změnou politického režimu po únoru 1948. Výchově ve volném čase je přikládán velký význam. Dělo se tak v souvislosti s úsilím o výchovu takzvaně nového socialistického člověka. Jedině stát měl právo zřizovat domovy a družiny mládeže jako výchovná zařízení. V padesátých letech 20. století byly ve větších městech zřizovány pionýrské domy a pionýrské stanice jako místa pro školní i mimoškolní výchovu žáků mimo vyučování. V této době se také rozšiřují sítě lidových škol umění. Základní formou výchovy mimo vyučování na základních školách byla činnost školních družin a klubů. Jejich úkolem bylo připravit děti na plnění společenských funkcí v žákovském kolektivu, vést ke správné přípravě na vyučování a ideově je vychovávat. K dalším zařízením, která byla součástí soustavy výchovy mimo vyučování, patřily školy v přírodě, lidové školy umění, domovy mládeže apod.

Na konci 20. století, kdy se evropská společnost začala zásadně proměňovat, začíná se proměňovat i pojetí výchovy dětí a mládeže ve volném čase u nás.

Dosavadní jednotné pionýrské organizace se staly jen jednou z většího počtu nově vzniklých organizací pro děti a mládež. Svou činnost obnovila sdružení s předválečnými tradicemi, zvláště Junák, YMCA nebo sdružení nábožensky orientovaná.

Dosavadní typy volnočasových zařízení jako školní družiny a kluby, základní umělecké školy pokračovaly v činnosti a rozvoji. Domy pionýrů a mládeže se přeměnily v domy dětí a mládeže a přestaly být pod vlivem jednotné státní ideologie.

V současné době mohou svůj volný čas děti trávit prakticky kdekoli. Venku ho mohou trávit na ulici, na zahradě, v přírodě. V uzavřených prostorech pak doma, ve škole, nebo ve specializovaných střediscích pro děti i mládež, které se volnočasovými aktivitami zabývají. Dětem se zde dostává odborného vedení pedagogy volného času.

2.3 Instituce zajišťující v současnosti trávení volného času

V České republice Zájmové vzdělávání je právně ukotveno v zákoně č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a je zde definováno v § 111 jako vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti.

Pávková (2014) vysvětluje, že zájmové činnosti jsou nejběžnější formou volnočasových aktivit dětí a mládeže, že jde o cílevědomou aktivitu zaměřenou na rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Dále uvádí, že může kompenzovat případné neúspěchy v jiných činnostech, například i ve škole a měla by umožňovat seberealizaci. Typickým znakem je dobrovolnost, která přináší silnější osobní motivaci dítěte, na druhou stranu neumožňuje klást na dítě takové nároky jako ve škole. Cíle vedoucích i účastníků by měly být v souladu.

Pávková (2014) uvádí výčet následujících institucí zajišťujících trávení volného času:

- školní družina
- školní klub
- střediska volného času
- domovy mládeže a dětské domovy
- jazykové školy
- základní umělecké školy
- tělovýchovné a sportovní organizace (Sokol, Český svaz tělesné výchovy, TJ Slovan)

- náboženská a charitativní společenství (YMCA, Salesiánské hnutí mládeže)
- organizace sdružující děti, mládež i dospělé (Česká táborecká unie, Duha)
- Pionýr
- Junák

Činnost školní družiny je pro mladší děti, které jsou přihlášeny k pravidelné docházce. Základní náplní je odpočinková činnost, jako například četba, vyprávění, klidné hry, dále činnost rekreační, kam patří pohybové aktivity na čerstvém vzduchu, činnost zájmová, například výtvarné činnosti a příprava na vyučování. Činnost klubu je podobná, ale je určena především pro žáky vyšších ročníků základní školy.

Střediska volného času zahrnují domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Ty jsou zaměřené jen na jednu oblast zájmového vzdělávání, například na oblast přírody při zoologických zahradách. Domy dětí a mládeže mají pro děti širokou nabídku kroužků pod odborným vedením pedagogů volného času, kteří by měli být schopni připravit program do zájmových kroužků pro děti a také je vést patřičným způsobem.

Činnosti DDM se zaměřují na:

- pravidelnou zájmovou činnost - kroužky (např. rybářský, modelářský), soubory (pěvecký, taneční), kluby (filmový), oddíly (turistický) a kurzy (kurz vaření).
- příležitostnou zájmovou činnost - výlety, exkurze, soutěže
- nabídky spontánních aktivit - otevřené dětské herny, čítárny
- prázdninová táborová činnost - o hlavních i vedlejších prázdninách

Domovy mládeže nabízejí ubytovaným studentům různé společné zájmové činnosti nebo mohou docházet do jiných institutů v místě DM ve svém osobním volnu. Podobně i děti v dětských domovech.

Jazykové školy nabízí v současnosti výuku cizího jazyka už pro děti od tří let. Dále jsou jazykové školy jako pomaturitní studium pro mládež, kde je výuka zaměřena pouze na cizí jazyk. Často zde působí rodilý mluvčí. Pro tyto školy je typická práce s malou skupinou dětí.

Základní umělecké školy nabízejí dětem vzdělávání v uměleckých oborech, především hudebním a výtvarném. Mohou děti připravovat na další studium na uměleckých školách, např. konzervatořích.

Pionýr je druhým největším sdružením dětí a mládeže. V devadesátých letech 20. století se rozpadla masová, levicově orientovaná organizace a nynější Pionýr navazuje na tradice konce šedesátých let. Nabízí zájmové činnosti, soutěže a letní tábory pro členy i nečleny různých věkových kategorií.

Junák je v současnosti nejpočetnější, je součástí světového skautského hnutí, které vzniklo už v roce 1907. Prošel složitým vývojem, přerušovaným u nás historickými okolnostmi. Několikrát musela být jeho činnost přerušena. Jeho posláním je vést děti, mladé lidi

i dospělé k duchovní, mravní a tělesné zdatnosti a připravenosti plnit svoje povinnosti k bližnímu, společnosti, vlasti. Podporuje vlastenectví, ale protože je celosvětovou

organizací vede i k bratrství mezi národy. Jeho činnost je zaměřená hlavně na turistiku a pobyt v přírodě. Vychovává děti k praktickým dovednostem.

3 Junák – český skaut

Jednou z možností, jak děti nejen v České republice tráví svůj volný čas, je organizace Junák. Tato forma je velmi populární. Junák je největší výchovná organizace pro děti a mládež u nás. Je v ní zapojeno více jak 75 tisíc členů a členek ve více než 2 tisících oddílech. Novými členy se mohou stát již děti v předškolním věku, mládež, ale i dospělí.

3.1 Vznik a vývoj skautského hnutí v českých zemích

Historii Junáku-českého skauta dobře popisuje Nosek (2018). Hovoří o zakladateli skautingu, který na naše území přivedl skauting, Antonínu Benjaminu Svojsíkovi. Byl to středoškolský profesor tělocviku z Prahy a také významný činovník Sokola. Měl tedy k mládeži blízko. Zabýval se myšlenkou reformy výchovy české mládeže, zejména všestranné přirozené výchovy ve volné přírodě. V roce 1911 navštívil Anglii, aby se seznámil s Baden-Powellovým skautingem. Poznal skauting tam i v několika dalších zemích. Vrátil se nadšený a ihned založil první skautský oddíl v Praze na Žižkově, který vytvořil ze svých žáků. V létě 1912 uspořádal Svojsík první pokusný tábor v lesích nedaleko Orlovské myslivny

na Humpolecku. Zde také vznikala jeho kniha Základy junáctví. Čerpal v ní z díla Roberta Badena-Powella Scouting for boys. Kniha Základy junáctví byla jedinečná pro svou komplexnost a také v tom, že Svojsík pro ni získal coby spoluautory přední osobnosti vědy a kultury své doby. Radil se s pedagogickými odborníky a dokázal je zaujmout novými výchovnými myšlenkami.

Zpočátku se snažil spojit skautskou myšlenku s tehdy nejsilnější organizací, která se věnovala výchově mládeže, Sokolem, ale neuspěl. V roce 1914 tak založil vlastní organizaci pod názvem Junák-český skaut. V roce 1915 vznikl i první dívčí oddíl.

Nosek (2018) uvádí, že v českém skautingu najdeme jak myšlenky skautingu Baden-Powella, tak i mnoho zásad woodcraftu, propagovaného Ernestem Thompsonem Setonem, který vytvořil základ skautingu v Americe. Od Baden-Powella je přijato hodně ze skautské výchovné metody, kroje, nástupy, pravidelné uspořádání stanů do podkovy, vlastenectví, principy, slib atd. Od Setona indiánská symbolika, totemy, týpí, úcta k ohni, indiánské zkoušky zdatnosti, obřady, zálesácké dovednosti. Český skauting je tedy propojením těchto dvou světových proudů.

V historii českého skautingu došlo třikrát k jeho zákazu nebo potlačení totalitní mocí. Poprvé v roce 1940 nacisty při okupaci naší země. Jako vlastenecká organizace byla neslučitelná s nacistickou totalitou. Řada skautů přešla do ilegality a zapojila se do protinacistického odboje. Obnovení Junáka přišlo hned po osvobození v roce 1945 a díky svému vlastenectví byl pro mládež velmi populární. Počet členů rapidně vzrostl.

Tato doba trvala však jen tři roky a nastupující komunistická totalita začala skauting opět potlačovat, byla zakázána veškerá náboženská výchova a “pročištěno” vedení. Ke konci roku 1950 nastává období ilegality. Na krátký čas obnovuje činnost v roce 1968, ale v roce 1970 přichází další zákaz. Skautské oddíly se buď rozpadají nebo přecházejí pod jiné organizace, např. Turistický oddíl mládeže.

Poslední obnovy se Junák dočkal po Sametové revoluci v roce 1989. Byl znovu přijat do světových ústředí a od té doby pracuje bez přerušení.

3.2 Principy, cíle a poslání skautingu

Jak stojí ve Vůdcovské zkoušce, knize z roku 2020, jež vydal sám Junák-český skaut, skautské hnutí je dobrovolné, nepolitické a výchovné hnutí, které je otevřené všem mladým lidem bez ohledu na pohlaví, původ, rasu nebo náboženské vyznání. Takto definováno bylo již samotným zakladatelem skautingu Robertem Badenem-Powellem. Skauting vede své členy k naprosté toleranci vůči všem výše uvedeným odlišnostem. Tím se liší od běžných zájmových kroužků.

Podle stanov WOSM (což je celosvětová organizace skautů, která spojuje všechna skautská hnutí) je posláním skautského hnutí výchova mladých lidí tak, aby dosáhli co největšího rozvoje své osobnosti po stránce fyzické, intelektuální, emocionální, sociální a duchovní a stali se odpovědnými občany své vlasti. Jedná se tedy o všestranný rozvoj osobnosti mladých lidí, který je založen na dobrovolnosti a co největší míře tolerance.

Posláním skautingu je budovat lepší svět prostřednictvím skautské výchovy, která je založena právě na principech skautingu a skautském zákonu. Chce tak přispět ke zlepšení našeho světa. Vítek (2022) podotýká, že mnoho konfliktů (ať už drobných mezilidských nebo velkých válečných) vzniká v důsledku nepochopení a netolerance. Dále uvádí, že totalitní režimy bývají založeny na netoleranci určité vymezené skupiny (ať už na základě rasového třídního či náboženského původu), případně na preferenci skupiny jedné a potlačování ostatních.

Dále uvádí tyto tři základní principy skautingu:

- odpovědnost vůči Bohu,
- odpovědnost vůči ostatním,
- odpovědnost vůči sobě.

Odpovědnost vůči Bohu je také možné brát jako odpovědnost vůči vyšším hodnotám, než jsou hodnoty materiální. Přijetí vyšších hodnot nemusí tedy probíhat jenom právě přihlášením se k nějaké víře, ale i přijetím vyšších hodnot za své. Skauting stojí na dvou pro něj nejvyšších hodnotách, a to pravdě a lásce.

Pravda jako pravdomluvnost, nelhat ostatním ani sám sobě, schopnost dodržovat pravidla, schopnost přijmout zpětnou vazbu, schopnost dokázat stát za pravdou k volbám. Nejvyšší formou naplnění principu odpovědnosti vůči druhým je hrdinský čin, ať už záchrana něčího života či majetku nebo zapojení do obrany vlasti či demokracie v případě ohrožení. Podle Vítka (2022) druhým prospívá ten, který vytváří mír a pohodu, navzdory různosti lidí.

Odpovědnost vůči sobě můžeme pochopit jako rozvoj sebe sama a vlastní osobnosti. Naplňovat tento princip znamená rozvíjet se nejen po stránce znalostní, ale i dovednostní, fyzické, duševní a sociální, kde se jedinec může soustředit třeba na rozvoj vztahů mezi lidmi.

Všechny tři principy se navzájem prolínají.

3.3 Kvalifikační požadavky na skautského vedoucího

Skautské vzdělávání umožňuje skautům všestranný rozvoj a zajišťuje dostatek schopných vedoucích pro své hnutí. Probíhá na dobrovolnické bázi. Vzdělávací akce jsou finančně podporovány z ústředního rozpočtu Junáka.

3.3.1 Rádcovské kurzy

Podle Vítka (2022) jsou určeny “náctiletým”, konkrétně od 15 let, kteří chtějí pracovat v oddílech. Cílem je podchytit aktivnější děti s organizačními a vůdčími schopnostmi, které by se mohly později samy stát vedoucími. Kurz probíhá obvykle jednou za dva roky a skládá se z týdenního kurzu během léta a několika víkendů. Během víkendů se probírá hlavně teorie, pak následuje týden v přírodě na tábořišti. Tento týden představuje modelový systém letního dětského tábora, kde si účastníci prakticky vyzkouší své dovednosti řešení různých situací, časovou organizaci činností a různé formy jednotlivých činností. Lektory kurzu jsou absolventi vůdcovského kurzu s praxí v oboru. Na výuku jsou přizváni také odborníci daných oborů. Kurz je zakončen písemnou a praktickou zkouškou a absolventi kurzu mohou pracovat v oddílech po boku vůdců. V rámci dalšího sebevzdělávání se mohou účastnit rádcovských speciálů, které pro ně pořádají skautská sdružení.

3.3.2 Čekatelská zkouška

Vítek (2022) vysvětluje, že Čekatelská zkouška je základním stupněm činovníckého vzdělávání a vstupním bodem celého kvalifikačního systému je čekatelská zkouška. Všechny ostatní kvalifikační stupně předpokládají minimálně předchozí složení čekatelské zkoušky.

Podmínky složení čekatelské zkoušky jsou vysvětleny v knize Čekatelská zkouška, vydané Junákem v roce 2022. Uchazeč musí splňovat tyto podmínky:

- věk nejméně 15 let,
- souhlas vedoucího střediska a vyjádření vedoucího oddílu, ve kterém je uchazeč členem,
- vyjádření lékaře o zdravotní způsobilosti pro práci s dětmi,
- čestné prohlášení o bezúhonnosti (není evidován z důvodu drogové závislosti atd.),
- znalosti skautské stezky přiměřené věku, což potvrzuje vedoucí oddílu.

Nejčastějším způsobem přípravy na zkoušku je účast na některém čekatelském lesním kurzu (ČLK). Jsou to oficiální vzdělávací akce Junáka s garantovanou kvalitou výuky realizačním týmem, který pomáhá uchazečům s přípravou.

Součástí zkoušky jsou znalosti principů a historie skautingu, základy z psychologie a pedagogiky, bezpečnosti a zdravotní péče, metodika běžných činností družiny a oddílu, základy hospodaření a právní minimum.

Uchazeč o čekatelskou zkoušku je seznámen s pojmem “Děti se speciálními potřebami” a s přístupy k těmto dětem. Nemusí znát charakteristiky všech poruch a handicapů, ale postup v případě, že se s ním setká ve svém oddíle, a vše konzultovat se svým vůdcem.

Více o specifických potřebách dětí a o práci s dětmi se specifickými potřebami se může dozvědět na webu odboru Skauting pro všechny, na workshopech pořádaných tímto odborem nebo v jím vydávaných publikacích.

Kompetence čekatele ověřuje zkušební komise písemným nebo ústním pohovorem, případně zpracováním nějakého projektu akce a jeho uskutečněním. Absolvent se pak může

podílet na plánování a realizaci oddílového programu nebo může vést jednotlivé krátkodobé akce podle pokynů vůdce. Zkouška není postačující kvalifikací k vedení oddílu nebo tábora.

3.3.3 Vůdcovská zkouška

Jak uvádí Vítek (2020), vůdcovská zkouška je klíčový stupeň činovníckého vzdělávání v Junáku a opravňuje samostatně vést skautský oddíl nebo skautský tábor a získávat další skautské kvalifikace.

Uchazeč o vůdcovskou zkoušku musí splňovat tyto podmínky:

- věk nejméně 18 let,
- souhlas vedoucího střediska a vyjádření vedoucího oddílu, ve kterém je členem,
- vyjádření lékaře o zdravotní způsobilosti pro práci s dětmi,
- čestné prohlášení o bezúhonnosti,
- splnění čekatelské zkoušky,
- minimálně 1 rok praxe ve vedení oddílu nebo střediska.

Dále uvádí, že podmínkou absolvování vůdcovské zkoušky je také předchozí dosažení kvalifikace zdravotníka zotavovacích akcí na řádně absolvovaném zdravotnickém kurzu a tuto kvalifikaci je třeba každé čtyři roky obnovovat. Příprava na složení vůdcovské zkoušky probíhá většinou na některém vůdcovském lesním kurzu, jehož hlavní část trvá nejméně

9 dnů a je doplněna různým počtem víkendových setkání.

Ověřování kompetencí uchazeče zkušební komisí probíhá ústním pohovorem, písemně, řešením modelové situace, zpracováním projektu atd. Jde o ověření osobnostních předpokladů potřebných k vedení mládeže a znalostí a dovedností v řadě skautských oborů, jako je pedagogika, psychologie, organizace, hospodaření, právo a zjištění předpokladů pro samostatné a úspěšné vedení oddílu a pro výchovu mládeže v duchu skautských ideálů.

Vítek (2020) doplňuje, že pro vedení oddílu vodních skautů je nutné k vůdcovské zkoušce složit ještě kapitánskou zkoušku. Na vůdcovskou zkoušku je pak možné navázat dalšími kvalifikacemi jako je střediskové minimum opravňující k vedení skautského střediska, Instruktorská kvalifikace, která umožňuje vést a spoluorganizovat vzdělávací kurzy nebo Odborná činovnícká kvalifikace nutná pro účast v komisích kvalifikačních zkoušek.

Všechny typy možnosti skautského vzdělávání najdeme i na webových stránkách Junáka Skautská křižovatka (www.krizovatka.skaut.cz) [Skautská křižovatka](#)

4 Jedinci se speciálními vzdělávacími potřebami a skauting

Skauting již svou myšlenkou, že všichni lidé mají svobodnou volbu volnočasových aktivit, které by měly být lidem s postižením přístupné zrovna tak jako všem ostatním, umožňuje po celém světě začlenění všech bez rozdílu. Pro srovnání uvádím pohled nejen do zemí, které byly kolébkou skautingu, tzn. Velké Británie a USA, ale také na situaci v České republice.

4.1 Inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do skautingu ve Velké Británii a USA

Pro porovnání se situací u nás jsem si vybrala USA a Velkou Británii, neboť tyto dvě země jsou považované za kolébky skautingu. V obou těchto světových skautských velmocích se skauting vyvíjel bez přerušení válkou nebo politickými zákazy, na rozdíl od situace v českém skautingu, jež byl třikrát přerušen politickým zákazem, jednou nacisty, dvakrát komunisty.

V Anglii například sahá historie začleňování dětí se specifickými vzdělávacími potřebami do skautingu až k samotnému zakladateli skautingu. Byl jím britský generál Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (1857-1941). Ten získal na vojenských výpravách v Indii, Afghánistánu a hlavně v Africe značné praktické znalosti a v Indii zavedl výchovu kvalifikovaných průzkumníků, která obsahovala technický výcvik, ale i posilování odvahy, soběstačnosti, umění poradit si v každé situaci, fyzické odolnosti, soudržnosti s ostatními, rozvíjení inteligence a vytrvalosti mladých mužů. Pro tyto průzkumníky napsal v roce 1899 příručku "Aids to scouting". Po vydání této příručky se o ni začali velmi zajímat i angličtí chlapi. Jelikož ale příručka byla určena pro vojáky, rozhodl se ji přepracovat právě pro tyto mladé chlape. Vznikla tak příručka "Scouting for Boys". Skautská výchova má vést chlapce k čestnosti, smyslu pro povinnosti, povinnosti denního dobrého skutku, k úctě k hodnotám, bratrství, mravní čistotě, optimismu a k lásce k přírodě. Má základ v křesťanství. Tato metoda znamenala převrat v pojetí mimoškolní výchovy mládeže. Postavil nový ideál dětství, založený na potřebě sdružovat se do malých skupin, v nich si společně může mladý člověk hrát a přitom získávat užitečné dovednosti i znalosti, rozvíjet své schopnosti a postupně se stát charakterní a morální osobností. Kniha měla takový úspěch, že začaly vznikat skautské skupiny po celé Anglii, a odtud se šířil do celého světa. (Nosek 1994)

Skauting oslovil nejen běžné chlapce, ale začaly vznikat i skupiny, které sdružovaly i chlapce s různými postiženími. Tuto skutečnost Baden-Powell velmi podporoval. Jedním z prvních oddílů, který soustředil pouze chlapce s postižením, byl oddíl vzniklý v roce 1911 v Gosforthu, Newcastle-upon-Tyne. Baden-Powell tento oddíl osobně navštívil. Na základě této návštěvy, aby zpřístupnil skauting opravdu všem chlapcům, nechal svoji knihu přeložit do Braillova písma, jelikož věřil, že skautem může být kdokoli, kdo má dobré srdce. Tahle inovace se rychle rozmohla a začaly takto vznikat další oddíly soustřeďující postižené chlapce. Některé z nich dokonce fungovaly při nemocnicích nebo pečovatelských domech. Díky tomu měly děti s dlouhodobými nemocemi a disabilitami možnost být součástí většího kolektivu, a tak narušit jejich předešlou izolaci. (www.scouts.org.uk)

Ve Velké Británii v současnosti vychází příručky určené pro vedoucí, kteří chtějí pracovat nebo již pracují s dětmi se speciálními potřebami. K dispozici jsou i webové stránky ScoutsUK, které informují o jednotlivých znevýhodněních a postiženích. Vedoucí si tak mohou rozšířit vědomí o dané problematice a zároveň získají praktické rady, jak s daným jedincem pracovat. (www.scouts.org.uk)

Když se podíváme na skauting v Americe, historie zapojování dětí se SVP sahá též již k počátkům samotné organizace. Boy scouts of America, tedy americká skautská organizace byla založena 1910 spoluzakladateli William D. Boycem, Ernest Thompson Setonem, Daniel Carter Beardem. Prvním náčelníkem se stal James Edward West, působil v letech 1911 až 1943. West byl sirotek, jeho matka zemřela v jeho šesti letech, on sám byl v osmi letech nakažen tuberkulózou a díky tomu měl poškozenou jednu z dolních končetin. Sám tedy byl tělesně postižen, a proto podporoval i mladé chlapce s postižením. Již od samého počátku skautingu v Americe tak byli do oddílu běžně integrováni. (www.danielboonecouncil.org)

V současnosti je možno upozornit na příručku pro organizátory skautských táborů pro děti s postižením z roku 2022. V jednotlivých krocích je zde popsáno, na co je potřeba zaměřit se ještě předtím, než samotný tábor proběhne, od komunikace s rodiči, přes obhlídku tábořiště kvůli zvážení rizika a bezpečnosti, až po zvážení vhodných aktivit pro tyto děti. (www.scouting.org)

Další užitečná příručka z roku 2018 Introduction to Working With Scouts With Special Needs and Disabilities krátce a srozumitelně popisuje jednotlivé poruchy a postižení a nabízí různá doporučení, jak s nimi při skautském programu pracovat. Zdůrazňuje také důležitost prvního kontaktu a výměny informací mezi vůdcem oddílu a rodiči daného dítěte, jelikož na tom závisí celé následující fungování v oddíle. Dále popisuje přístup a techniky práce s dětmi s postižením. (www.scouting.org)

Součástí organizace BSA je i tzv. The Disabilities Awareness Committee, což by se do češtiny dalo přeložit jako “Výbor pro povědomí o zdravotním postižení”. Na tento Výbor se mohou oddíly obracet s otázkami ohledně inkluze, mohou si zažádat o školení činovníků, nebo o pomoc s vyplněním tzv. Individual Scout Advancement Plan, což je Individuální plán skautského postupu, který je podobný Individuálnímu vzdělávacímu plánu ve škole. Rozdíl je v tom, že sám skaut si stanovuje své cíle, kterých chce dosáhnout a na oddílových vedoucích pak je to, aby mu umožnili tyto cíle naplnit a dosáhnout tak jeho největšího možného rozvoje v dané oblasti, navzdory jeho znevýhodnění. (www.ablescouts.org)

4.2 Inkluze dětí se speciálními potřebami do skautingu v České republice - Skauting pro všechny

V České republice působí organizace Junák – český skaut, z. s., který má několik odborů zabývajících se různými tématy této organizace. Jedním z těchto odborů je Skauting pro všechny, který se zabývá právě inkluzí. (křižovatka.skaut.cz)

V květnu 2011 vzniká programový dokument, kde představuje skupina svůj program. Uvádí zde názor, že česká společnost stále není dostatečně otevřená lidem, kterým různé překážky znemožňují plnohodnotnou účast na společenském životě, a že inkluzivní postupy nemají v naší společnosti dostatečnou podporu. Obecně je v naší společnosti kladen důraz na výkon a úspěch, což se promítá i do atmosféry a způsobu práce ve skautských oddílech. Nejsou zde vytvářeny podmínky pro začlenění dětí se specifickými potřebami do činností oddílů a chybí vzdělávání vůdců pro práci s nimi. Junák se aktivně nehlásí k práci s dětmi se specifickými potřebami a k možnosti jejich přijetí. Děti a jejich rodiče tak o této možnosti ani nevědí.

Ve strategickém dokumentu pak uvádí cesty, jak tuto situaci vylepšit, aby skauting byl opravdu pro všechny.

Cílem odboru Skauting pro všechny je podporovat v Junáku práci s dětmi s individuálními a specifickými potřebami. Snaží se podporovat vedoucí oddílů i samotné oddíly ve vytvoření a zlepšení podmínek pro děti s postižením. Informují a vzdělávají v problematice postižení, ale i třeba sociálního vyloučení. Nabízejí skautským vedoucím podporu, a to například formou adekvátního vzdělávání a informovanosti v dané problematice. Vedoucím oddílů, jejichž členy jsou i děti s postižením, poskytují konzultace s odborníkem, nebo zprostředkují kontakty na specializované organizace.

„Konkrétně to znamená:

1. vytvoření, udržování a rozvoj nástrojů pro zajištění této podpory,

2. provázání problematiky se všemi dotčenými odbory, skupinami a projekty Junáka k jejímu pevnému začlenění do vzdělávacího a výchovného systému organizace,
3. informování hnutí a podpora vzdělávání v problematice dětí i dospělých se specifickými potřebami,
4. vyhledávání a využívání inovací a zahraničních zkušeností, podpora navazování spolupráce mezi oddíly a dalšími specializovanými organizacemi v místě jejich působení, odborná spolupráce a iniciativa při strategickém podchycení otázky rovných příležitostí v Junáku, oborová oponentura k nově vznikajícím materiálům, podpora a koordinace aktivit Junáka s dětmi, mládeží či dalšími osobami se specifickými potřebami.”
(křižovatka.skaut.cz)

Členové skupiny Skauting pro všechny navazují i na své předchozí vlastní aktivity, jako jsou: práce s tématem začleňování dětí se specifickými potřebami do skautských oddílů na vůdcovském kurzu Růžový boubel 2009/2010 a seminář „Z nevýhody výhoda“ pro skautské vedoucí a činovníky na podzim roku 2010 a stejnojmenná příručka.

První ročník vůdcovského kurzu Růžový boubel se uskutečnil na podzim roku 2009 v podkrkonošském městě Hostinné a sešlo se zhruba dvacet členů Junáka z celé republiky. Jak vysvětlil Jan Žáček, hlavní organizátor akce, kurzu se účastní lidé, kteří se chtějí stát skautskými vedoucími. Musejí projít několika oblastmi, od psychologie přes schopnost práce s dětmi, plánování až po právní záležitosti. Jak zmiňuje v Krkonošském deníku Žáček, tyto kurzy se snaží dělat praktickou formou. Pokud je třeba probírána nějaká aktivita, která děti rozvíjí v jejich sociálních dovednostech, tak ať to nekončí tím, že se o ní jen baví, ale ať ji vyzkouší, zmiňuje, že se zároveň snaží, aby si to účastník kurzu přenesl do svého domovského oddílu a tam to praktikoval. Jednou z podmínek absolvování proto je také vytvoření a realizace projektu. (krkonosky.denik.cz)

Tyto kurzy pro vůdce pokračovaly i v dalších letech. V současné době již neprobíhají.

V roce 2011 vychází příručka pro skautské vedoucí o tom, jak do oddílu integrovat děti s různými druhy znevýhodnění s názvem Z nevýhody výhoda. Jde o souhrn základních informací týkajících se různých druhů znevýhodnění, s nimiž mohou přicházet děti do oddílů. Dostatek informací a konkrétních návodů a tipů na to, jak pracovat na začleňování těchto dětí do skautských oddílů, má pomoci, aby znevýhodnění nebyla pro skautské vedoucí něčím neznámým, čeho by se měli obávat. Práce s dětmi se znevýhodněním by se měla stát přirozenou součástí fungování skautských oddílů.

Znevýhodnění nemusí být jen přítěží, kterých bychom se měli vyvarovat, ale mohou být i příležitostí k dalšímu osobnímu rozvoji pro každého člena oddílu – nevýhoda se stává výhodou. Díky blízkému poznání znevýhodnění se učíme větší toleranci a umění nezištné pomoci.

Příručka se zabývá těmito tématy:

- sociální znevýhodnění,
- poruchy chování,
- mentální postižení,
- pervazivní vývojové poruchy,
- hyperkinetická porucha,
- specifické vývojové poruchy učení,
- narušená komunikační schopnost,
- sluchové postižení,
- zrakové postižení,
- tělesné postižení,
- zdravotní znevýhodnění,
- šikana.

Každé téma je zde nejprve vysvětleno, dále tu najdeme metody práce s dětmi, s kým je možno spolupracovat atd. (Zeman, 2013)

4.1.1 Příklad oddílů zabývajících se integrací dětí se speciálními potřebami

Jako příklad oddílů, které integrují děti s různým postižením, může být 53. Oddíl neslyšících Potkani. Tento oddíl z pražského skautského střediska Arcus je jediný oddíl neslyšících v České republice. Sdružuje nejen děti a dospělé se sluchovou vadou, ale výjimečně přijímá i slyšící děti neslyšících rodičů nebo slyšící sourozence, kteří ovládají český znakový jazyk, kterým hlavně komunikují. Také přijímá členy s bydlištěm mimo Prahu. Činnost oddílu začala na podzim v roce 2000, kdy se konala první výprava pozvaných neslyšících nováčků. Dodnes je o členství takový zájem, že několikrát dosáhl a stále dosahuje maximálního možného počtu členů. I když jsou jediným oddílem neslyšících skautů v ČR, nezapomínají spolupracovat s ostatními oddíly s neslyšícími z jiných zemí. V roce 2006 absolvovali se 191. Dublinským oddílem tábor v Irsku a o dva roky později pozvali dublinské skauty na jejich tábor v jižních Čechách. Třetí a doposud poslední mezinárodní tábor se konal roku 2010 ve Finsku a účastnili se jej neslyšící skauti z Irsku, Čech, Finska, Švýcarska, Belgie, Anglie a Nizozemí Momentálně mají dvě družiny mladších členů - mladší Pantery, věkem 6-11 let, a starší Lenochody a Lamy, věkem 11-16 let. Scházejí se na pravidelné schůzky, výpravy a letní tábor. (arcuspraha.skauting.cz)

Praktická část

V praktické části práce bude uplatněn smíšený design výzkumu. První metodou výzkumu bude polostrukturovaný rozhovor se třemi skautskými vůdci. Rozhovor patří mezi kvalitativní metody. Chrástka (2010) ho nazývá metodou shromažďování dat o pedagogické realitě, která spočívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka.

Tato metoda se pohybuje na pomezí strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru. Sociolog PhDr. Jiří Reichel, Ph.D., 2009, říká, že „kombinuje výhody a minimalizuje nevýhody obou krajních forem rozhovoru, tj. nestrukturovaného a strukturovaného.“

Druhou metodou bude dotazníkové šetření. Trousil, Jašíková (2015) dotazník označují jako nejčastěji používaný nástroj kvantitativní výzkumné strategie, resp. techniku, která nám umožní na velkém počtu respondentů zjistit cenné údaje.

Chrástka (2010) dotazník představuje jako velmi užívaný nástroj kvantitativního výzkumu, neboť umožňuje získat data o velkém množství odpovídajících za krátký čas. Proto se také označuje jako ekonomický výzkumný nástroj.

Jak uvádí Sociologická encyklopedie, dotazníkové šetření je jednou ze základních technik sběru informací, postavená na získávání empirických údajů prostřednictvím dotazníku. Tento výzkumný nástroj je v podstatě předtištěným souborem otázek, na něž jsou vyžadovány písemné odpovědi od respondentů. Uvádí se, že v zásadě může dotazník obsahovat všechny typy otázek, ale vzhledem k požadavku samostatného vyplňování respondentem a vzhledem k relativně velkým výběrovým souborům jsou preferovány uzavřené otázky, formulované tak, aby nevyžadovaly přídatné ústní vysvětlení. Pokyny pro respondenty i úvodní vysvětlení smyslu výzkumné akce jsou součástí dotazníku. Rozvržení otázek v dotazníku má sledovat myšlenkové postupy respondentů, jimž je dotazník určen. Sociologická encyklopedie zmiňuje i to, že dotazník má mít také dramaturgickou stavbu, např. vstupní otázky mají být jednoduché, pak má pozvolna narůstat náročnost, ale i zajímavost problému, ke konci má opět náročnost klesat, protože se předpokládá jistá únava z vyplňování. Dramaturgie závisí na charakteru a náročnosti celého šetřeného tématu, na délce dotazníku a na předpokládané úrovni a zaměření vzdělání respondenta, příp. na situačních faktorech. Vhodná výstavba dotazníku příznivě ovlivňuje jeho akceptování a správné vyplnění (tedy návratnost a validitu šetření). Dotazníkové šetření se považuje za značně standardizovanou, formalizovanou a efektivní techniku, umožňující s poměrně nízkými náklady získat větší množství empir. dat od velkého souboru osob. Nevýhody dotazníkového šetření spočívají v menších možnostech kontroly vlastního procesu dotazování, než jaká je například u interview. Odpovědi mohou být ovlivněny jinými osobami (např. pracovní skupinou, členy rodiny). Dotazníkové šetření také klade větší nároky na schopnosti respondenta. (encyklopedie.soc.cas.cz)

5 Cíl práce

Cílem práce bude nahlédnout problematiku z pohledu kompetencí (konkrétních způsobilostí, vědomostí, znalostí, dovedností, postojů) vedoucích pracovníků organizace Junák - český skaut pracovat s dětmi a mládeží se specifickými potřebami v rámci volnočasových aktivit. Data budu sesbírána prostřednictvím dotazníkového šetření a rozhovorů

Výzkumné otázky

VO1: Jaké vidí oslovený respondent své kompetence při vedení dětí se SVP ve skautském oddíle.

VO 2: Jak se cítí skautští vedoucí připraveni na vedení těchto dětí s SVP?

VO 3: Jak se cítí skautští vedoucí podpořeni pro práci s dítětem s SVP?

Metodologie výzkumu

Jedná se o kombinované výzkumné šetření realizované prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru a dotazníků.

Kvalitativním výzkumným šetřením, polostrukturovaným rozhovorem, autorka zjišťovala stav skautských vůdců ohledně připravenosti pracovat v oddíle s dítětem se SVP. Polostrukturovaný rozhovor umožňoval měnit pořadí otázek a dle situace přidávat další. Pro zmapování problematiky byl vytvořen rámec otázek směřovaných na skautské vůdce. Stěžejním pak byl dotazník v prostředí survio.cz, směřovaný též na skautské vůdce, tentokrát v anonymním internetovém prostředí, jde tedy o kvantitativní šetření.

Rozhovor byl veden se třemi skautskými vůdci, dvěma z Jihočeského kraje, jedním z Kraje Vysočina.

Získané výsledky byly shrnuty, v případě dotazníku vyjádřeny v procentech a pro většinu otázek byly odpovědi pro lepší představu znázorněny graficky.

K distribuci dotazníků byla využita elektronická forma. Dotazník s prosbou o vyplnění byl umístěn na sociální síť do uzavřené skupiny skautských vůdců. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 48 respondentů. Výhodou dotazníkového šetření je, že umožňuje respondentům odpovědět anonymně, tudíž vyjádřit bez obav svůj názor.

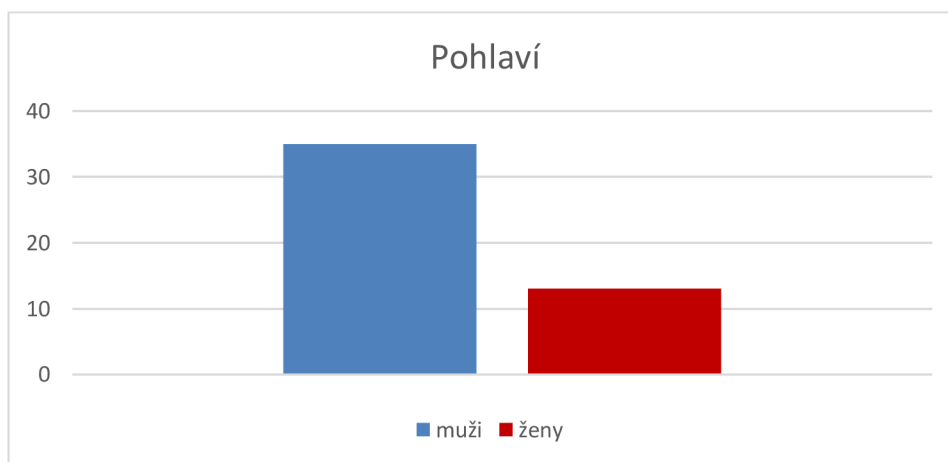
6 Dotazníkové šetření

Popis souboru respondentů
Soubor respondentů tvořilo 48 skautských vedoucích/ ze 100 oslovených.
Soubor respondentů tvořilo 13 žen a 35 mužů.
Soubor respondentů tvořilo 17 vůdců ve věku 18-20 let
26 vůdců ve věku 20-29 let
5 vůdců starších 30 let.

6.1 Zjištění z dotazníkového šetření

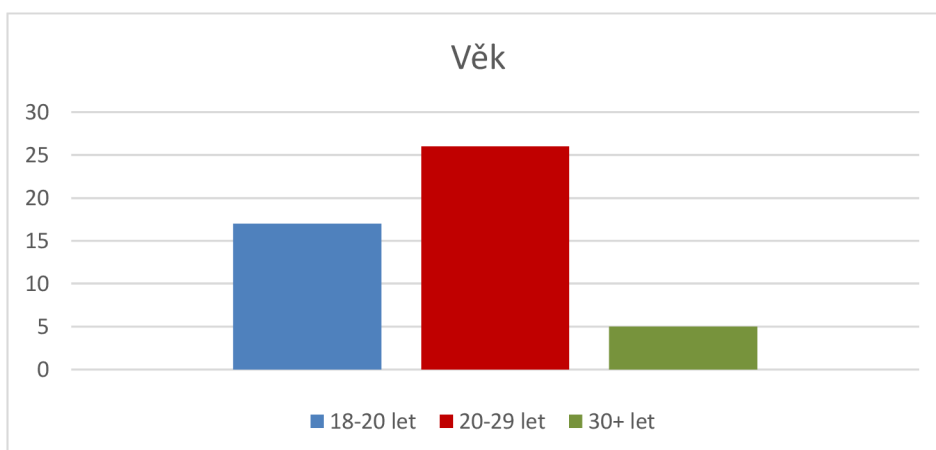
Dotazníkového šetření se účastnilo 48 respondentů, obesláno bylo celkem 100 respondentů, a celé dotazníkové šetření proběhlo v internetovém prostředí na sociální síti ve veřejné skupině.

1. Pohlaví

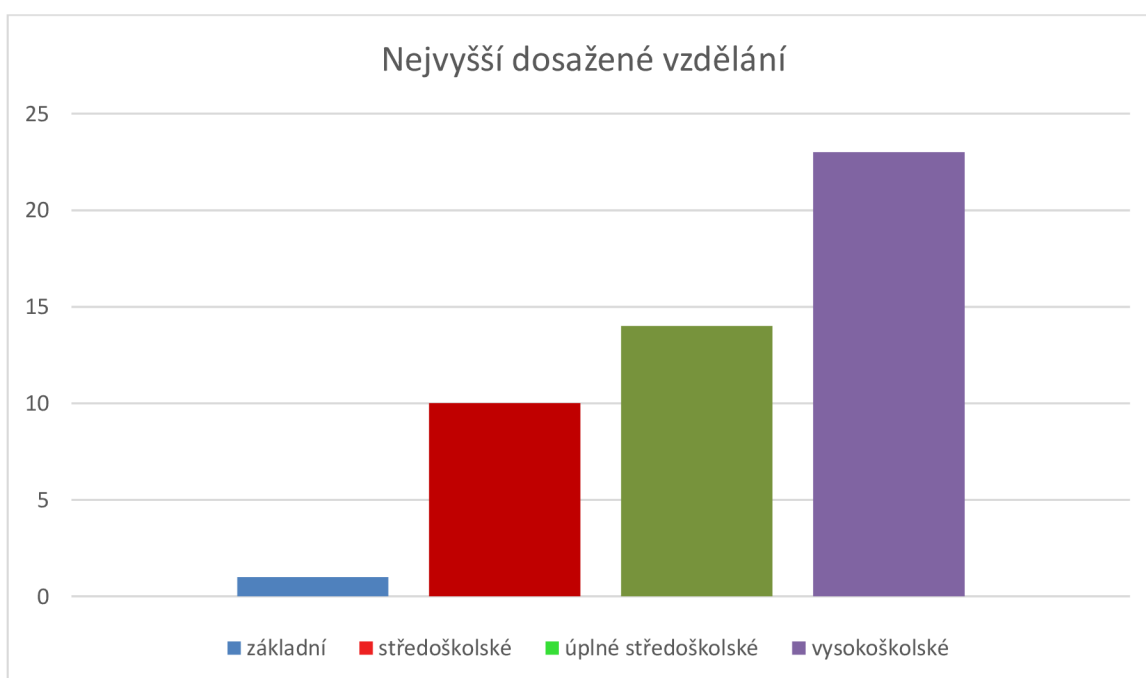
Dotazníkového šetření se účastnilo 35 mužů (72,9 % respondentů) a 13 žen (27,1 % respondentů). Zdroj: vlastní

2. Věk

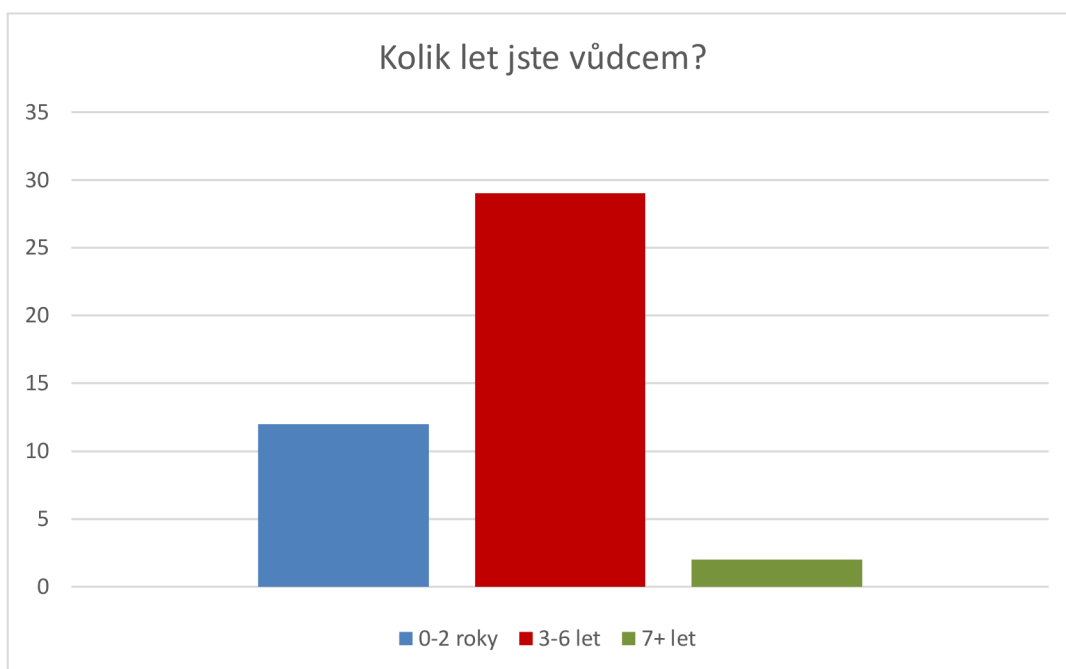
Dotazník vyplnilo 17 vůdců ve věku 18-20 let (35,4 % respondentů), 26 vůdců ve věku 20-29 let (33,3 % respondentů), 5 vůdců ve věku 30 let a více (10,4 % respondentů). Zdroj: vlastní

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

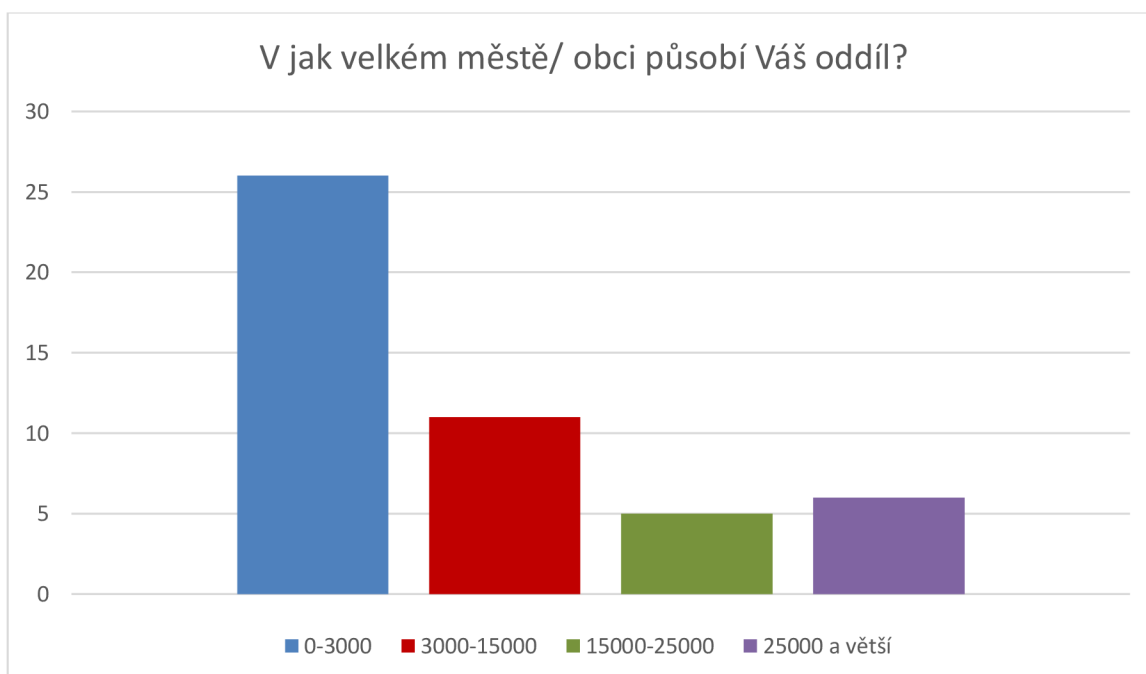
Dotazníkového šetření se účastnil 1 vůdce se základním vzděláním (2,1 % respondentů), 10 vůdců se středoškolským vzděláním (20,8 % respondentů), 14 vůdců s úplným středoškolským vzděláním (29,2% respondentů), 23 vůdců s vysokoškolským vzděláním (47,9 % respondentů). Zdroj: vlastní

4. Kolik let jste vůdcem?

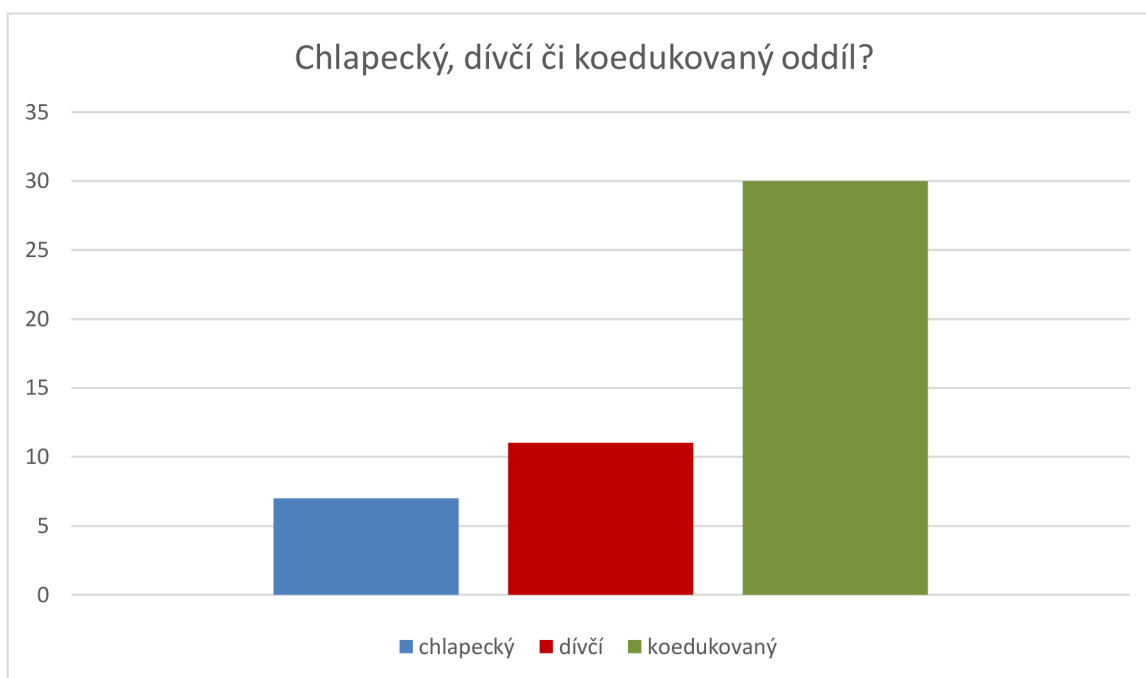
12 vůdců je ve funkci 2 roky a méně (25% respondentů), 29 vůdců 3 – 6 let (60,4 % respondentů), 7 vůdců 7 a více let (14,6 % respondentů). Zdroj: vlastní

5. V jak velkém městě/obci působí Váš oddíl?

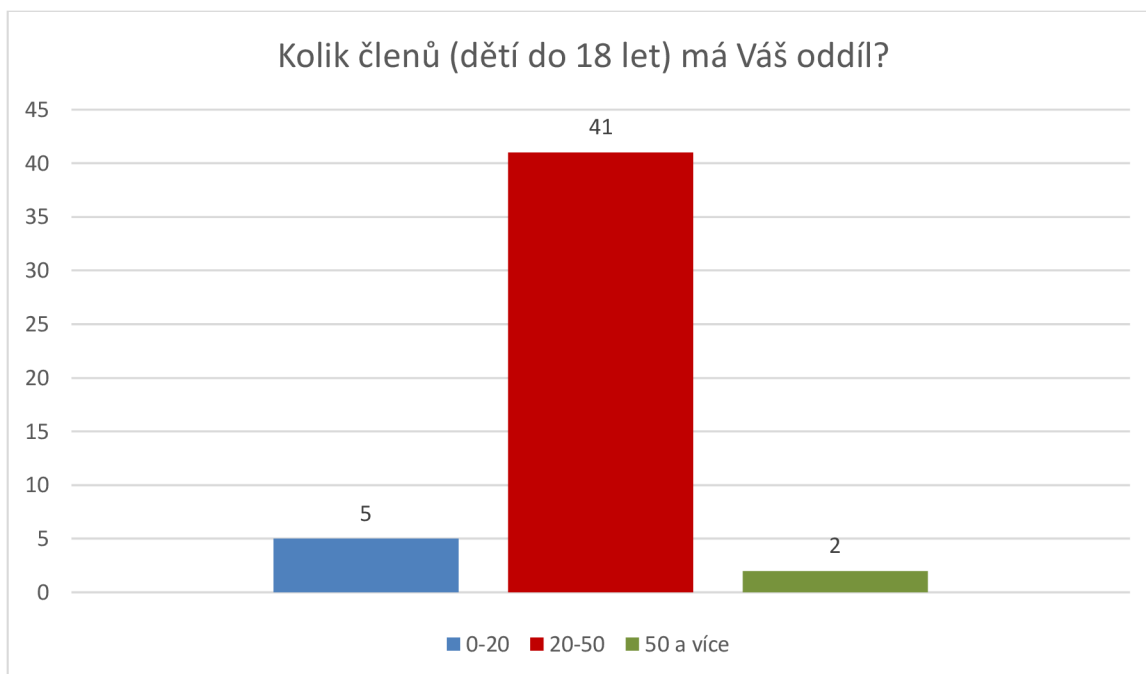
26 vůdců v obci do 3000 obyvatel (54,2% respondentů), 11 vůdců v obci do 15 000 obyvatel (22,9 % respondentů), 5 vůdců v obci do 25000 obyvatel (10,4 % respondentů), 6 vůdců v obci do 25 000 obyvatel a větší (12,5 % respondentů). Zdroj: vlastní

6. Chlapecký, dívčí nebo koedukovaný oddíl?

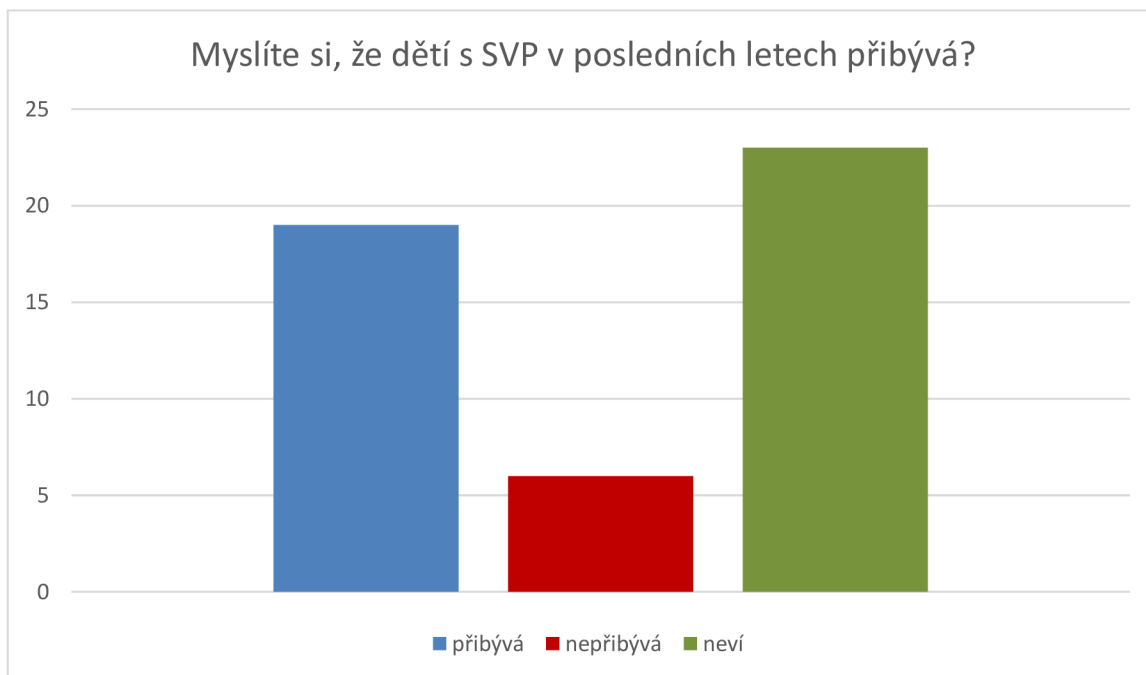
7 vůdců vede chlapecký oddíl (14,6 % respondentů), 11 vůdců vede dívčí oddíl (22,9 % respondentů), 30 vůdců vede koedukovaný oddíl (62,5 % respondentů). Zdroj: vlastní

7. Kolik členů (dětí do 18 let) má Váš oddíl?

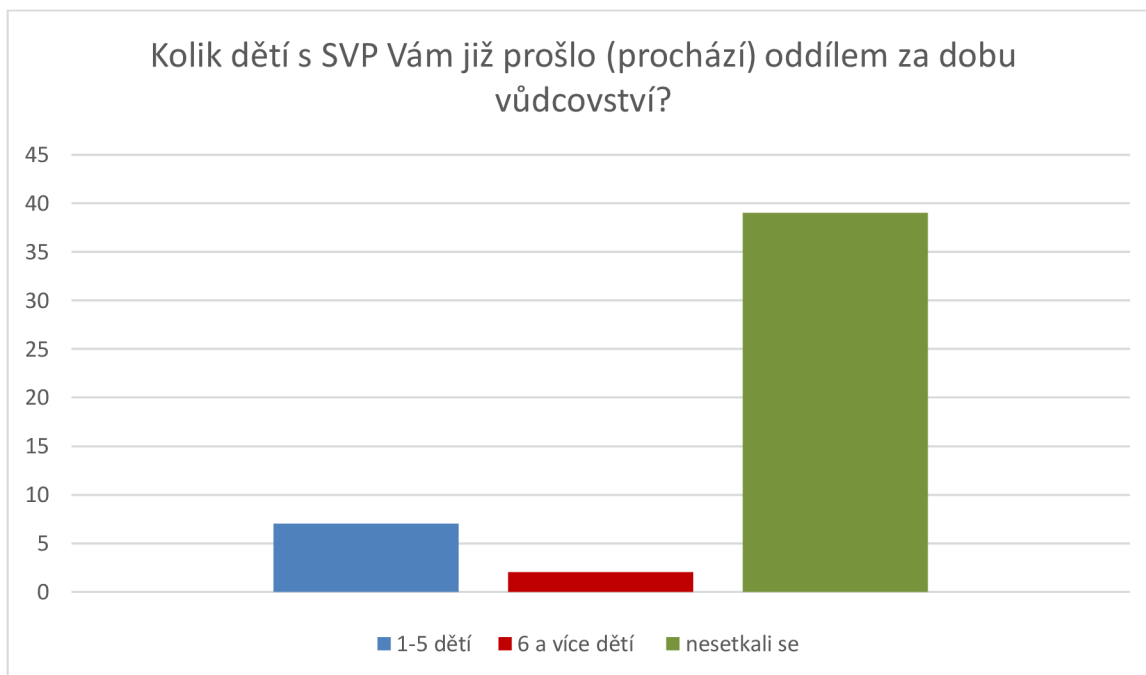
5 vůdců uvedlo, že jejich počet členů v oddíle je 0-20 (10,4 % respondentů), 41 vůdců uvedlo, že jejich počet členů v oddíle je 20-50 (85,4 % respondentů), 2 vůdci uvedli, že jejich počet členů v oddíle je 50 a více (4,2 % respondentů). Zdroj: vlastní

8. Myslíte si, že děti s SVP v posledních letech přibývá?

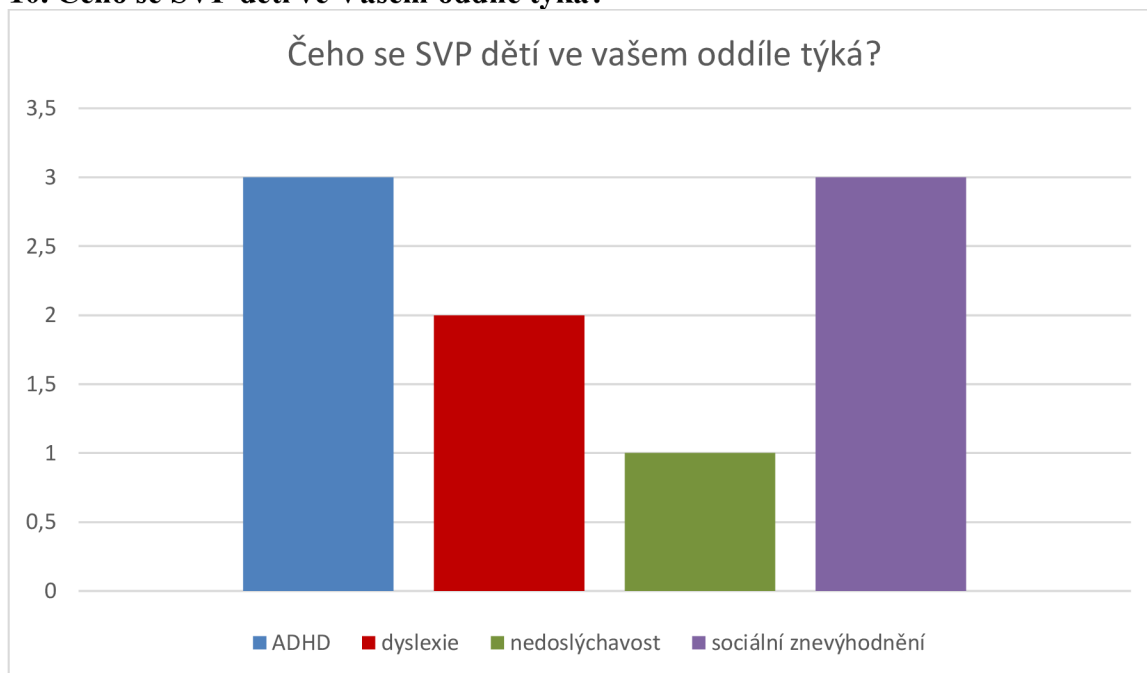
19 vůdců si myslí, že ano, děti s SVP v posledních letech přibývá (39,6 % respondentů), 6 vůdců si myslí, že ne, děti s SVP v posledních letech nepřibývá (12,5 % respondentů), 23 vůdců neví, zda děti s SVP v posledních letech přibývá (47,9 % respondentů). Zdroj: vlastní

9. Kolik dětí s SVP Vám již prošlo (prochází) oddílem za dobu vůdcovství?

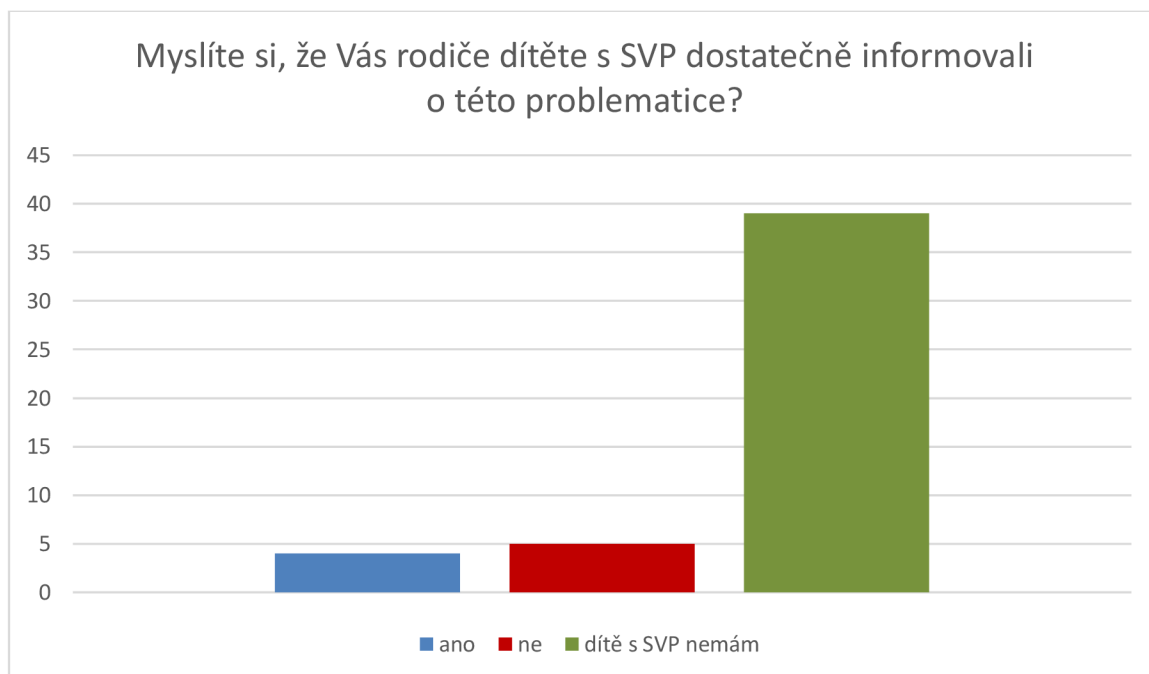
7 vůdců se s dítětem s SVP v oddíle setkala s 1-5 dětmi (14,6 % respondentů), 2 vůdci se s dítětem s SVP v oddíle setkala s 6 dětmi a více (4,2 % respondentů), 39 vůdců se s dítětem s SVP v oddíle neseťkala (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

10. Čeho se SVP dětí ve Vašem oddíle týká?

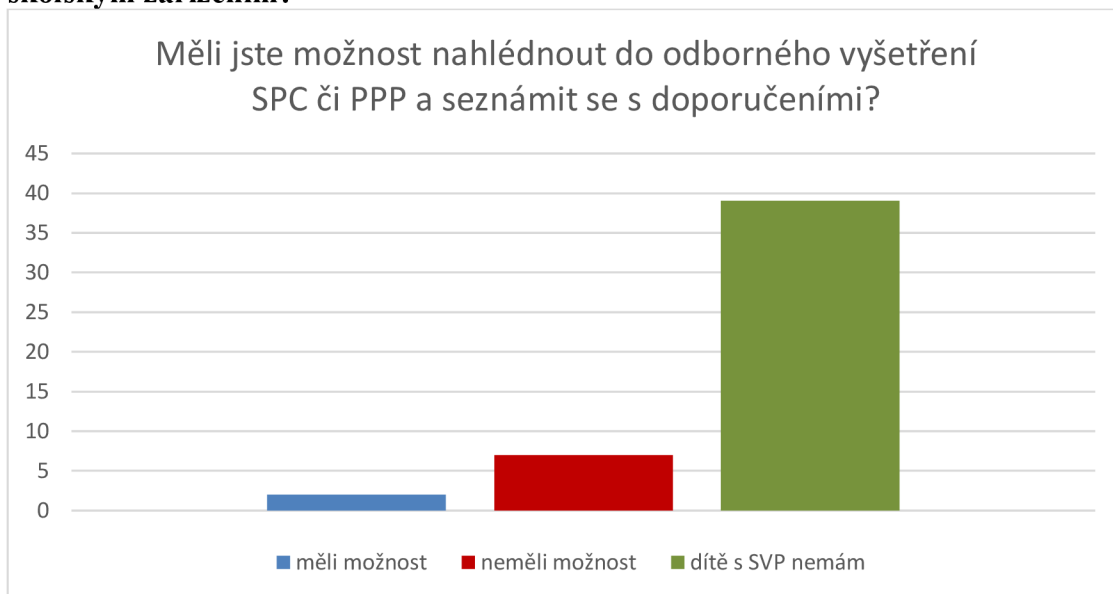
ADHD zmínili 3 učitelé (6,3% respondentů), dyslexii zmínili 2 učitelé (4,2% respondentů), Nedoslýchavost zmínil 1 učitel (2,1% respondentů), sociálně znevýhodněné zmínili 3 učitelé (6,3% respondentů). Zdroj: vlastní

11. Myslíte si, že Vás informovali dostatečně rodiče dítěte s SVP o této problematice?

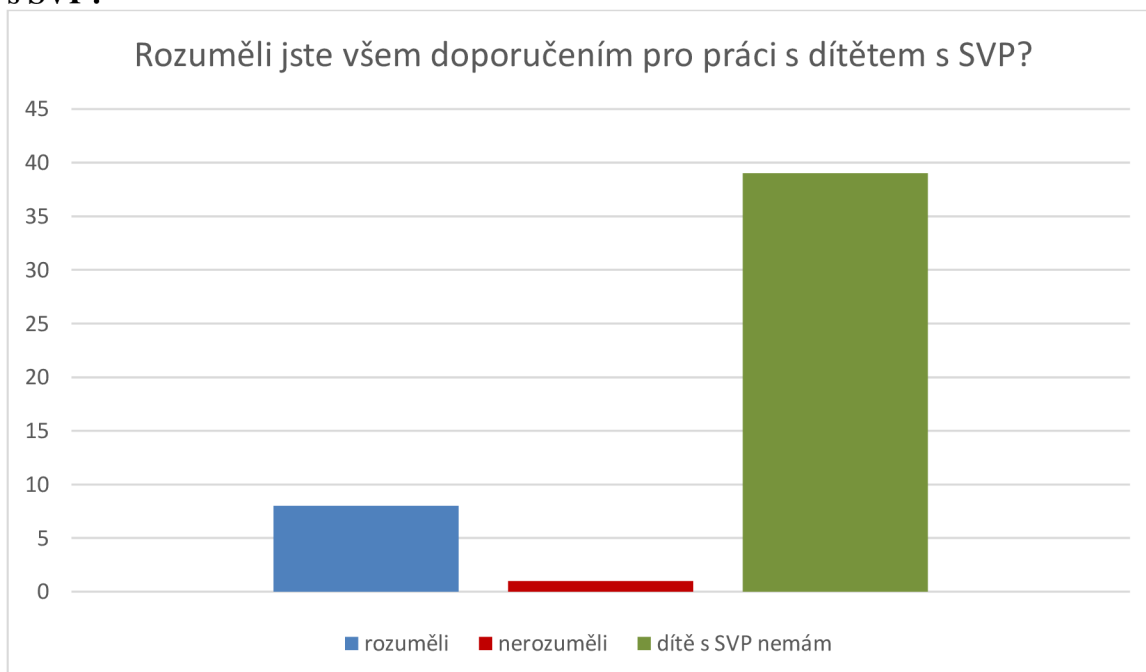
Odpověď ano zvolili 4 učitelé (8,3% respondentů), odpověď ne zvolilo 5 učitelů (10,4% respondentů), odpověď - neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám- zvolilo 39 učitelů (81,3% respondentů). Zdroj: vlastní

12. Měli jste od rodičů možnost nahlédnout do odborného vyšetření SPC či PPP a seznámit se s doporučeními, přestože tato doporučení jsou určena pouze školám a školským zařízením?

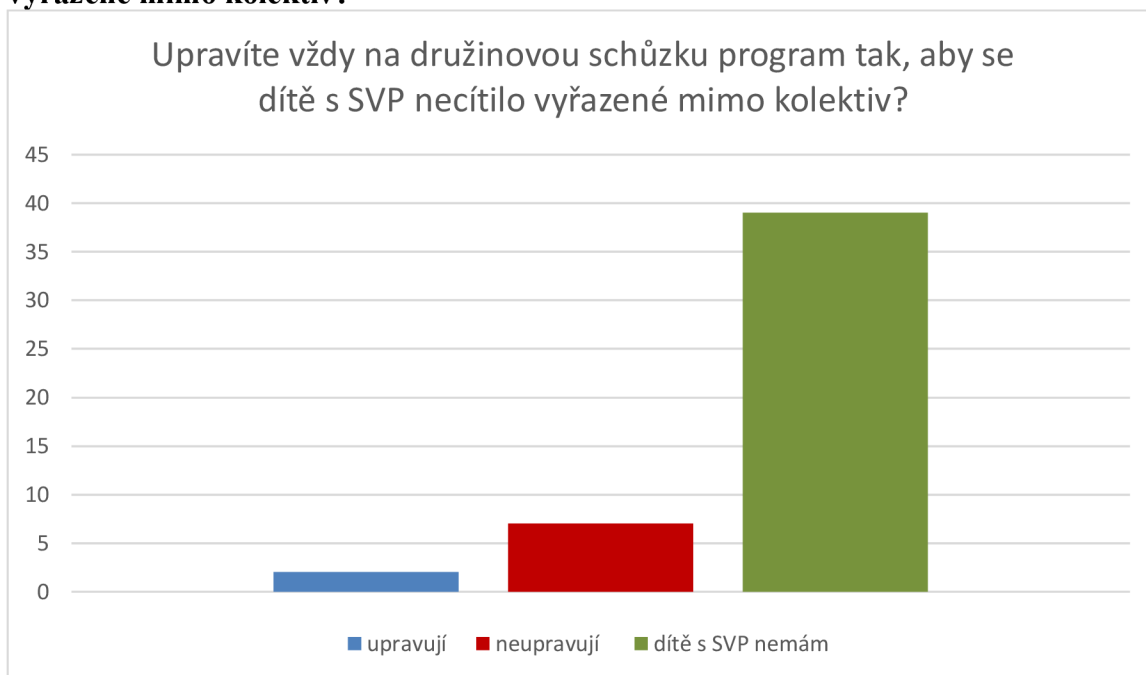
Možnost seznámit se s doporučeními SPC či PP měli 2 vůdci (4,2 % respondentů), tuto možnost nemělo 7 vůdců (14,6 % respondentů), odpověď - neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám – zvolilo 39 vůdců (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

13. Pokud jste tuto možnost měli, rozuměli jste všem doporučením pro práci s dítětem s SVP?

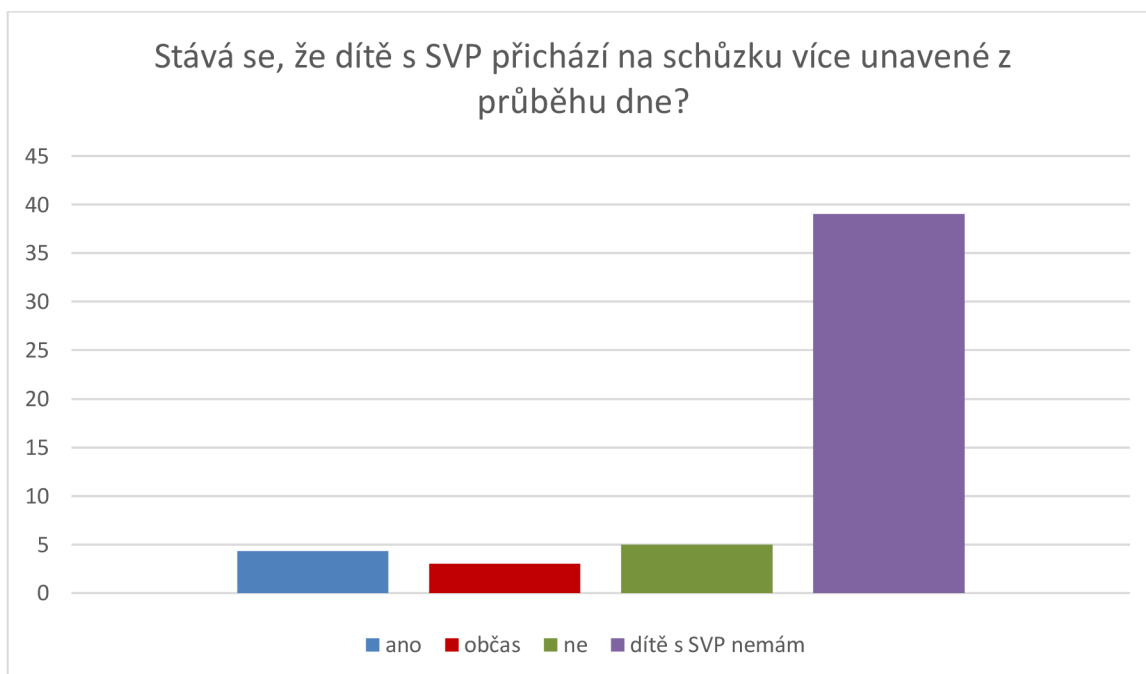
Všem doporučením pro práci s dítětem s SPC rozumělo 8 vůdců (16,7 % respondentů), nerozuměl všemu 1 vůdce (2,1 % respondentů), odpověď - neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám – uvedlo 39 vůdců (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

14. Upravíte vždy na družinovou schůzku program tak, aby se dítě s SVP necítilo vyřazené mimo kolektiv?

Program na družinovou schůzku upravují 2 vůdci (4,2 % respondentů), program neupravuje 7 vůdců (14,6 % respondentů), odpověď - neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám – zvolilo 39 vůdců (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

15. Stává se, že dítě s SVP přichází na schůzku více unavené z průběhu dne?

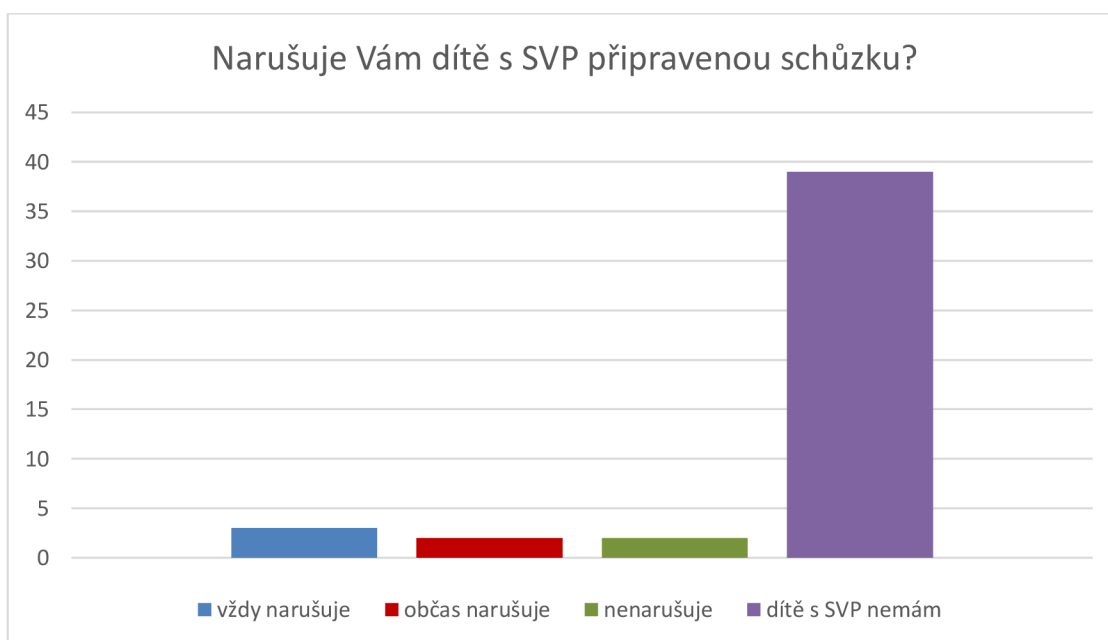
1 vůdce (2,1 % respondentů) uvedlo, že dítě s SVP na schůzku přichází více unavené z průběhu dne, odpověď občas byla zmíněna u 3 vůdců (6,3 % respondentů), ne odpovědělo 5 vůdců (10,4 % respondentů). Ne, nemám toto dítě v oddíle zvolilo 39 vůdců (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

16. Stává se, že toto dítě si více stěžuje na školní prostředí, případně uvádí, že cítí nespravedlnost v klasifikaci či v chování učitelů vůči němu?

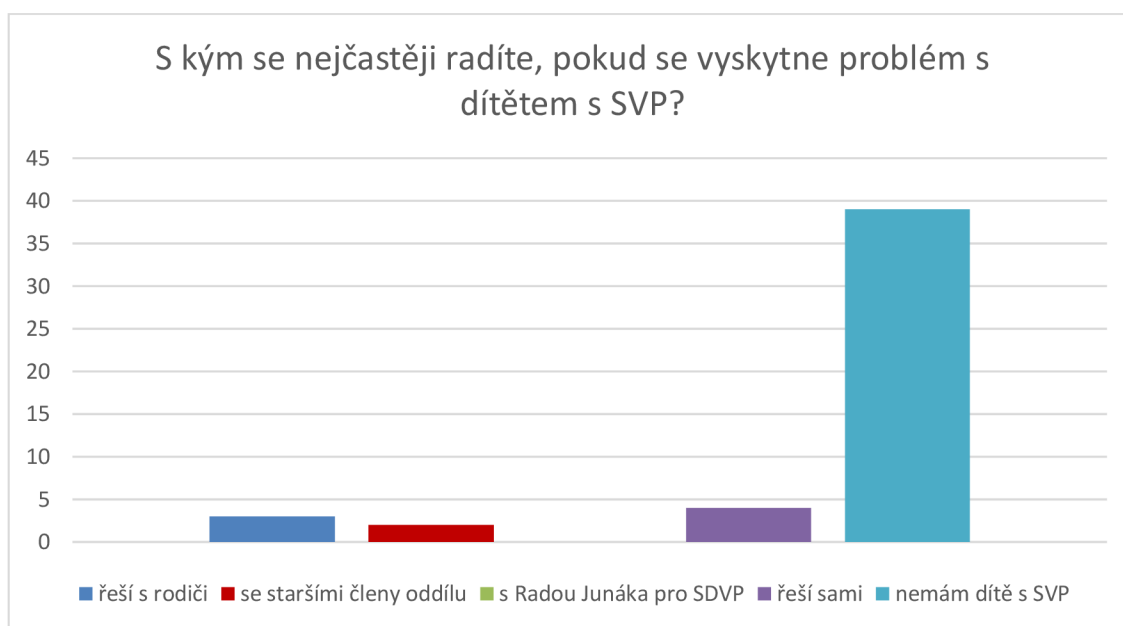
7 vůdců (14,6 % respondentů) zaznamenalo, že si dítě s SVP stěžuje na školní prostředí, popřípadě na nespravedlnost v chování učitelů vůči němu, že si dítě nestěžuje uvedli 2 vůdci (4,2 % respondentů), že takové dítě v oddíle nemá uvedlo 39 vůdců (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

17. Narušuje Vám dítě s SVP připravenou schůzku?

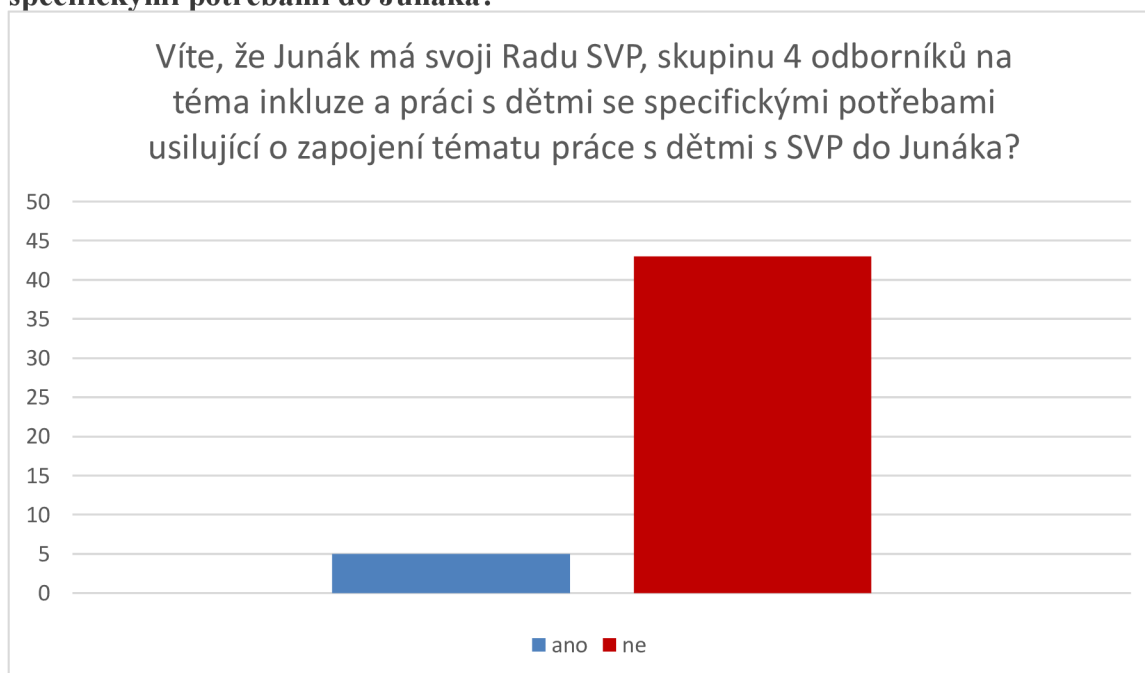
Dítě s SVP narušuje schůzku vždy uvedli 3 vůdci (6,3 % respondentů), občas uvádí 2 vůdci (2,1 % respondentů), nenarušuje 4 vůdci (8,3 % respondentů), a že nemá dítě s SVP uvedlo 39 vůdců (81,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

18. S kým se nejčastěji radíte, pokud se vyskytne problém s dítětem s SVP?

S rodiči dítěte, pokud se vyskytne problém s dítětem s SVP se nejčastěji radí 3 vůdci (6,3 % respondentů), se staršími členy oddílu 2 vůdci (4,2 % respondentů), Radu Junáka pro SVP požádá a vznesou dotaz 0 vůdců (0 % respondentů) (zelený sloupec chybí, je nulový), neradí se, řeší sami 4 vůdci (8,3 % respondentů), nemá v oddíle dítě s SVP 39 vůdců (81,3% respondentů). Zdroj: vlastní

19. Víte, že Junák má svoji Radu SPV, skupinu 4 odborníků na téma inkluze a práci s dětmi se specifickými potřebami usilující o zapojení tématu práce s dětmi se specifickými potřebami do Junáka?

O Radě Junáka pro SVP vědělo a ano odpovědělo 5 vůdců (10,4 % respondentů), odpověď ne uvedlo 43 vůdců (89,6 % respondentů). Zdroj: vlastní

20. Byli jste na přednášce či vzdělávacím semináři týkající se problematiky dětí s SVP organizované Junákem?

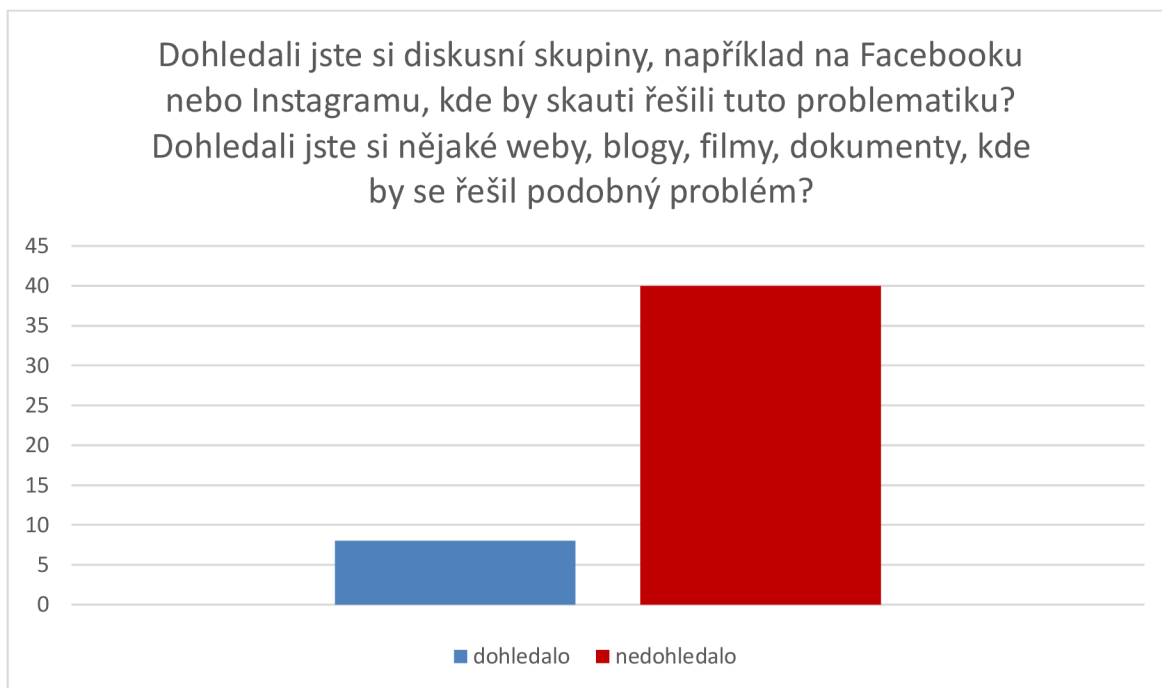
Na přednášce či semináři týkající se problematiky dítěte s SVP, kterou organizoval Junák bylo 0 vůdců (0 % respondentů- nulový modrý sloupec), nikdy na takové akci nebylo 48 vůdců (100 % respondentů). Zdroj: vlastní

21. Účastnili jste se na podobné přednášky organizované mimo Junáka?

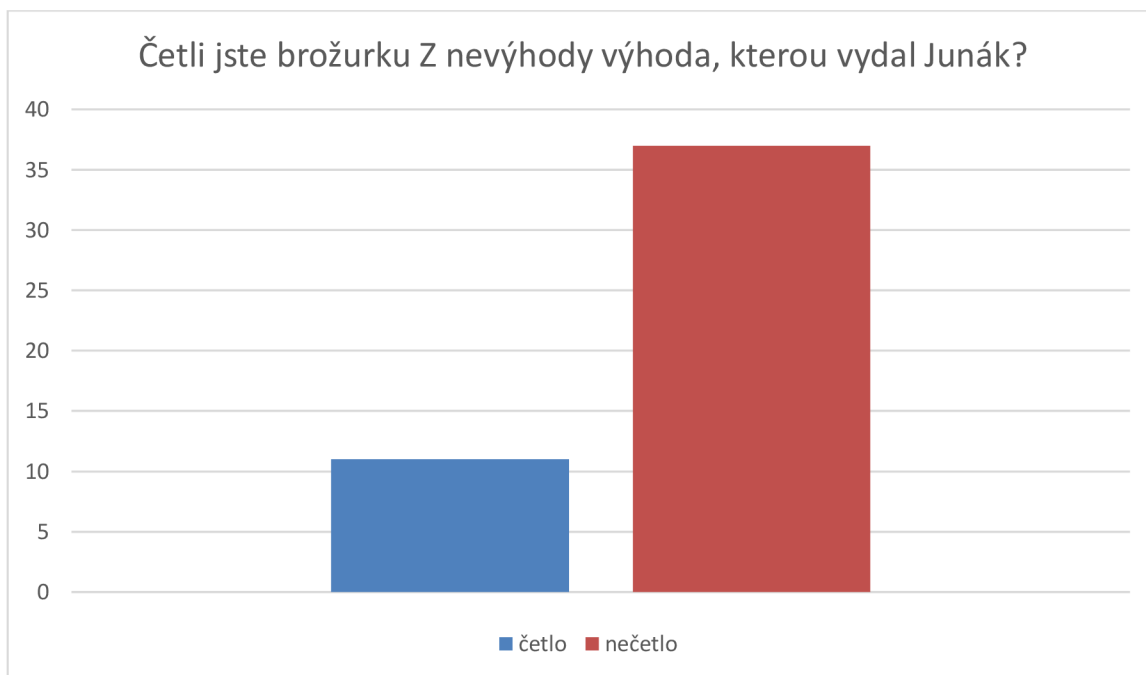
Mimo Junáka se takové přednášky účastnilo 8 vůdci (16,7 % respondentů), neúčastnilo se 40 vůdců (83,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

22. Dohledali jste si diskusní skupiny, např. na Facebooku nebo na Instagramu, kde by skauti řešili tuto problematiku? Dohledali jste si nějaké weby, blogy, filmy, dokumenty, kde by se řešil podobný problém?

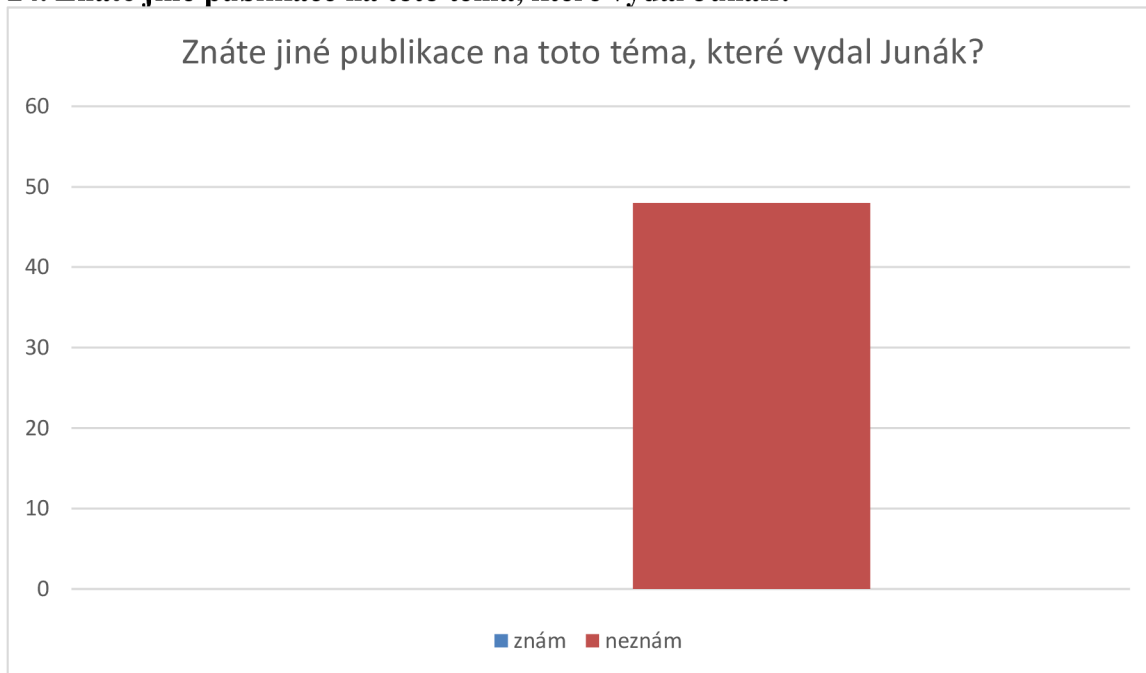
Tuto problematiku dohledalo 8 vůdců (16,7 % respondentů), nedohledalo 40 vůdců (83,3% respondentů). Zdroj: vlastní

23. Četli jste brožuru Z nevýhody výhoda, kterou vydal Junák?

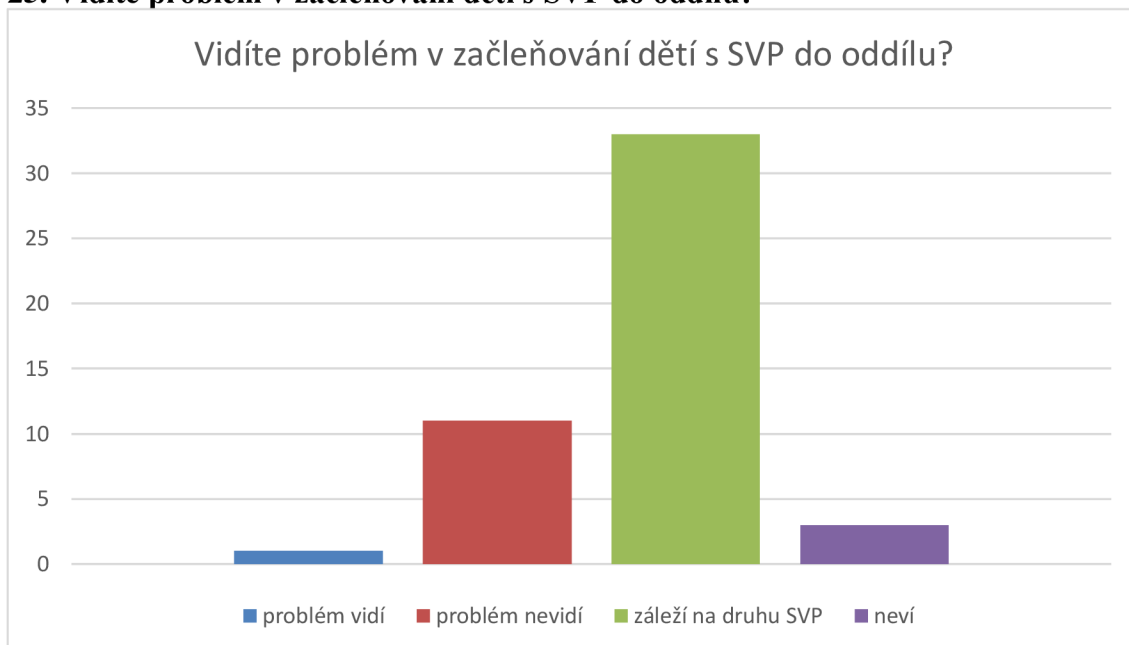
Brožurku Z nevýhody výhoda, kterou vydal Junák četlo 11 vůdců (22,9 % respondentů), nečetlo 37 vůdců (77,1 % respondentů). Zdroj: vlastní

24. Znáte jiné publikace na toto téma, které vydal Junák?

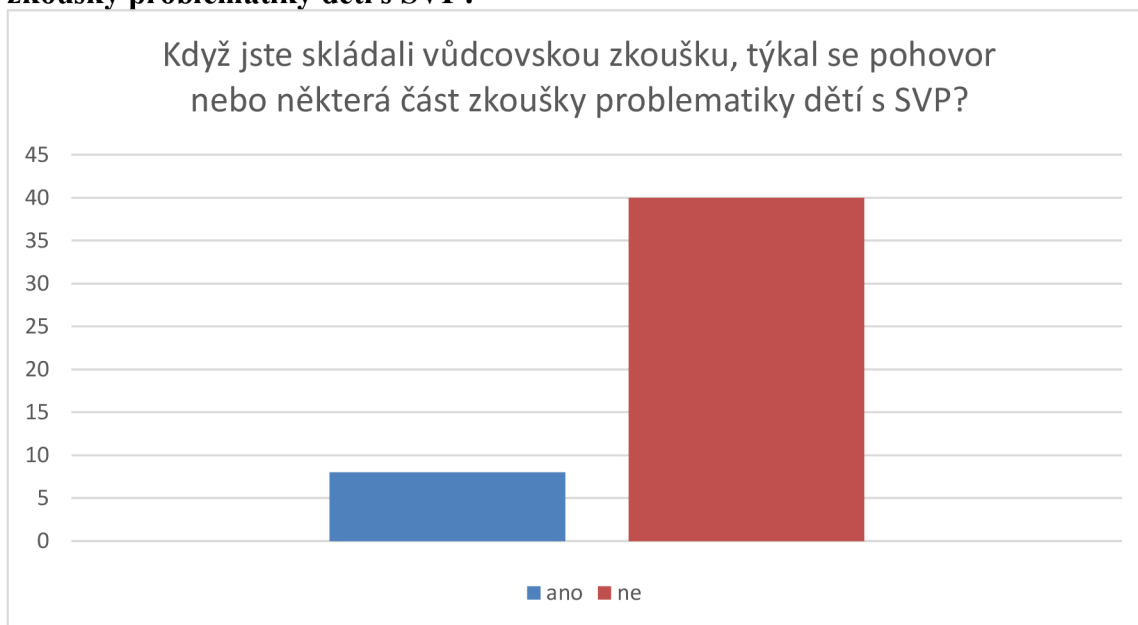
Ano znám, tuto odpověď ne zvolil žádný z vůdců (0% respondentů) a tudíž nikdo žádné nevypsal, (modrý sloupec chybí, je nulový), ne, neznám uvedlo naopak 48 vůdců (100% respondentů). Zdroj: vlastní

25. Vidíte problém v začleňování dětí s SVP do oddílu?

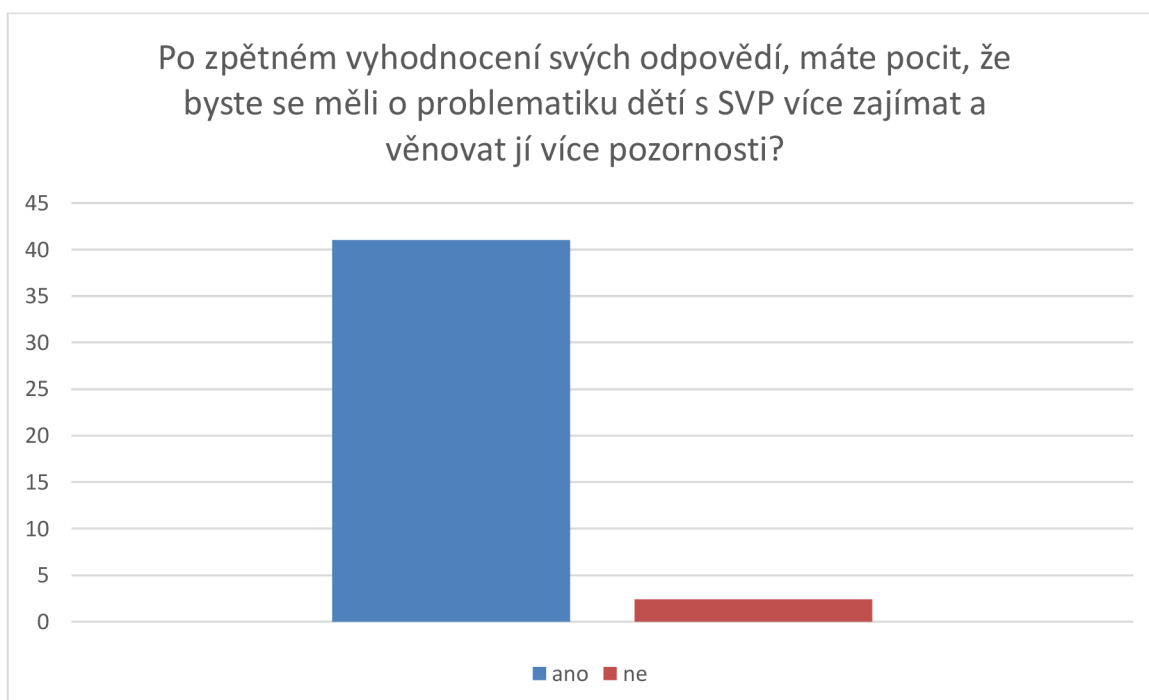
1 vůdce (2,1 % respondentů) vidí problém v začleňování dítěte s SVP do oddílu, 11 vůdců (22,9 % respondentů) problém nevidí, záleží na druhu SVP odpovědělo 33 vůdců (68,8 % respondentů), 3 vůdci (6,3 respondentů) neví. Zdroj: vlastní

26. Když jste skládali vůdcovskou zkoušku, týkal se pohovor nebo některá část zkoušky problematiky dětí s SVP?

Ano, zkouška se týkala i problematiky dětí s SVP uvedlo 8 vůdců (16,7 % respondentů), ne, na zkoušce se problematika nezmiňovala uvedlo 40 vůdců (83,3 % respondentů). Zdroj: vlastní

27. Po zpětném vyhodnocení svých odpovědí, máte pocit, že byste se měli o problematiku dětí s SVP více zajímat a věnovat jí více pozornosti?

Po zpětném vyhodnocení svých odpovědí zapsalo odpověď ano, že by se vůdce měl více zajímat o problematiku dětí s SVP a věnovat jí více pozornosti 41 vůdců (85,4 % respondentů), odpověď ne zaznamenalo 7 vůdců (14,6 % respondentů). Zdroj: vlastní

6.2 Zjištění z polostrukturovaného rozhovoru

Tento rozhovor byl uskutečněn se třemi skautskými vůdci, dvěma z Jihočeského kraje a jedním z Kraje Vysočina.

Popis informantů

I1: skautský vedoucí, Martin, 26 let, vysokoškolské vzdělání

I2: skautský vedoucí, Viktor 31 let, úplné středoškolské vzdělání

I3: skautská vedoucí, Jana 23 let, vysokoškolské vzdělání

Popis skautských oddílů

O1: Jihočeský kraj, 28 skautů

O2: Jihočeský kraj, 31 skautů

O3: Kraj Vysočina, 26 skautů

Otázky z polostrukturovaných rozhovorů pro informanty (skautské vůdce)

1, Jak jste se k vůdcovství dostali a v kolika letech jste vykonali vůdcovskou zkoušku?

2, V kolika letech jste se stal členem Junáka? Pamatujete na schůzky, kdy jste sám byl mladším členem oddílu?

I1 Martin a I2 Viktor uvádějí, že je do oddílu zapsali rodiče, I2 Jana uvedla, že ji přivedla spolužačka. I1 a I2 skládali vůdcovskou zkoušku v 19 letech, I2 ve 22 letech. Všichni oslovení si pamatují skautské schůzky, kdy byli mladšími členy oddílu, I1 se stal členem Junáka ve 12 letech, I2 v 8 letech, I3 v 8 letech.

I2 na otázky odpověděl: „*Vůdcem jsem od 19 let, zkoušky jsem prošel všechny, naši mě ke skautu přivedli a už jsem zůstal. Osm mi bylo, a myslím táta to zařídil, že mě vzali na zkoušku na výpravu a pak jsem chodil pořád.*“

3, Scházíte se pravidelně a řešíte s vedoucími družin jejich problémy a potřeby? Scházíte se pravidelně osobně, nebo spíš organizaci řešíte telefonicky či jinou cestou?

4, Když přijímáte dítě do Junáka, vedete s rodiči osobní rozhovor? Existují tištěné přihlášky s osobními údaji? Jaké informace jsou pro vás podstatné, tak abyste dítě mohl bezpečně začlenit do kolektivu? Přemýšlíte o zkvalitnění informací o přijímaných děti do Junáka a konkrétní ošetření případu, že bude přijato dítě s SVP?

Všichni informanti uvedli, že problémy a chod oddílu řeší s vedoucími družin pravidelně, většinou osobně, nicméně všichni připouštějí i rychlou komunikaci na sociálních komunikačních kanálech přes messenger, instagram, whatsapp, či telefonický hovor, jiné komunikační kanály neuvádějí. I3 doslovně říká: I1: „*Máme pravidelné schůze s vedoucími družin a nejlepší je vše řešit osobně. Občas si napíšeme i na messengeru nebo na instagramu zprávu a rychle něco dořešíme, nebo si zavoláme.*“

Dále se shodují v tom, že zatím vždy rodiče podepisovali tištěnou přihlášku, pokud I3 využívá i on-line přihlášku, následně ji tiskne a nechává rodičům také podepsat. Podstatnými informacemi v přihlášce jsou oficiální náležitosti, jako je jméno, příjmení, bydliště, kontakty na rodiče a uvedení zdravotního stavu, opět shodně uvádí všichni informanti. I3 uvádí: „*Rodiče vyplňují přihlášku, kde jsou důležité informace o jejich dítěti, co se týče třeba zdravotních problémů.*“

5, V čem spatřujete pozitiva a v čem negativa při zapojení dítěte s SVP do oddílu. Jak řešíte případ dítěte, které není schopno fungovat bez asistenta?

6, Jsou pro vás podstatná vyšetření a doporučení SPC a PPP, nebo vás s nimi rodiče neseznamují? Řídíte se případnými doporučeními? Máte zapsány informace, které vám o dítěti sdělili rodiče? Počítáte i s variantou, že vám rodiče nesdělují podstatné či celé informace? Zde by spadaly i podstatné informace týkající se zdravotního stavu dítěte. Máte toto ošetřeno čestným prohlášením nebo jinak?

I1 žádné takové dítě s SVP v oddíle nemá, k otázce asistenta se nevyslovil vůbec, Doporučení nikdy nečetl. I2 v současné době dítě s SVP v oddíle nemá, před 5 lety měl chlapce, který měl diagnostikováno poradnou ADHD. I3 má v současné době v oddíle dítě s nařízenou ústavní ochrannou výchovou. Všichni informanti shodně uvádějí že rodiče jsou povinni jim při přijetí do Junáka sdělit písemně zdravotní stav, jde zejména o různé alergie. R3 dodává, že málokdy však v průběhu dalších let rodiče nahlašují aktuální změny. I1 tvrdí, že mají zodpovědné rodiče, že se nepravdivé informace k němu dostat nemohou, I2 a I3 připouštějí, že vždy může nastat situace, kdy se realita bude lišit od sdělených informací, a to bohužel i co se týká zdravotní způsobilosti dětí. I2 přidává příklad, kdy rodiče vyšlou na výpravu dítě s alergií na včelu bez léků, tento případ se mu stal, dokonce vedoucí byli nuceni volat RZS /Rychlou záchrannou službu/. I2 uvedl: „*Stalo se mi, že jsme nevěděli o alergii na včeli štípnutí, rodiče poslali kluka na výpravu, alergii měl potvrzenou, léky u sebe žádné, volali jsme záchranku. O doporučeních našich dětí ohledně poradny nevím, nikoho tam teď nemám.*“

7, Má Junák organizovanou nějak podporu pro vůdce ohledně pedagogické podpory vzniklých situací? Kam byste se obrátil s žádostí o informace? Znáte Radu Junáka pro SVP? Víte, na jakém principu pracuje?

8, Doporučil byste zkvalitnit podporu Junáka vůči svým vůdcům v této problematice? Například stanovením povinné přednášky či proškolení? Uvítal byste možnost pedagogické podpory například na on line lince, telefonické podpory pro jednotlivé vůdce?

Všichni informanti uvádějí, že by se poradili s vedoucími oddílů a případně s rodiči. Ani jeden z informantů nezná Radu Junáka pro SVP a neví, na jakém principu jejich podpora pro oddíly pracuje.

Dále mají všichni stejný názor, a to, že by se povinné přednášky neměly nařizovat, I2 uvádí, že by spíše uvítal nabídku a možnost si vybrat, co a jak absolvuje, I3 na podobné přednášce byla, studuje speciální pedagogiku.

9, S kolika dětmi s SVP jste se setkal, setkáváte a jaké situace například řešíte?

10, Řešili jste někdy otázky právní odpovědnosti, které by vyplývaly ze situace, kdy by došlo k pochybení vůdce a subjektem bylo právě dítě s SVP? Umíte si představit nějakou takovou situaci?

I1 žádné takové dítě s SVP v oddíle nemá, Doporučení z poradny nikdy nečetl. I2 v současné době dítě s SVP v oddíle nemá, před 5 lety měl chlapce, který měl diagnostikováno poradnou ADHD. I3 má v současné době v oddíle dítě s nařízenou ústavní ochrannou výchovou. Z rozhovoru vyplynulo že ani jeden z informantů neřešil otázky právní odpovědnosti, které by vyplývaly se situace pochybení vůdce se subjektem - dítětem se speciálně vzdělávací potřebou. K možným modelovým situacím informanti přiřazovali shodně neukázněné chování dítěte se speciálně vzdělávací potřebou, v důsledku čehož by došlo k úrazu dítěte. Informant 2 uvádí: „*Možná neukázněné chování a nějaký jeho důsledek by mohl končit nějakým sporem, třeba zranění. Nic jsem ale nikdy neřešil.*“

7 Shrnutí výsledků

Z průzkumu provedeného formou rozhovoru jsem získala odpovědi od tří skautských vůdců, jednoho z Kraje Vysočina a dvou z Jihočeského kraje. Skautským vůdcům (informantům) bylo položeno 10 otázek. Otázky se týkaly osobního vztahů vůdců k Junáku, organizačních záležitostí a záležitostí ohledně přijímání dětí do Junáka, dále otázka pozitiv a negativ zapojení dítěte s SVP do oddílu a informace o zdravotním stavu přijímaného dítěte, tázala jsem se na pedagogickou podporu vůdců Junáka či osobní zkušenosti vůdců s dítětem s SVP v oddíle.

VO1: Jaké vidí oslovený respondent své kompetence při vedení dětí se SVP ve skautském oddíle.

Problematika z pohledu kompetencí zahrnuje konkrétní způsobilost, vědomosti, znalosti, dovednosti, postoje vedoucích pracovníků organizace Junák - český skaut pracovat s dětmi a mládeží se specifickými potřebami v rámci volnočasových aktivit.

Členy Junáka se dotazovaní stali v mladším školním věku, I2 a I3 v 8 letech, I1 ve 12 letech. Vůdcovské zkoušky pak skládali ve věku I1 v 19, I2 ve 22 a I3 v 19 letech, tedy v době studií na vysoké škole nebo v maturitním ročníku. Je evidentní, že členství v Junáku v době, kdy byli mladšími členy oddílu v nich zanechalo ve všech hluboké vzpomínky a Junák se stal jejich srdeční záležitostí, pro v činnosti Junáka pokračují, a dokonce se sami podílejí na jeho organizaci, složili vůdcovské zkoušky a vedou zodpovědně své oddíly.

Všichni dotazovaní pravidelně jednají s vedoucími družin, nastalé problémy řeší nejvíce osobně, telefonicky či prostřednictvím moderních komunikačních sítí. Messengeru, whatsappu. Vůdcové shodně uvádějí, že jejich oddíly používají tištěné přihlášky, které vyplňují zákonní zástupci a svým podpisem stvrzují správnost odpovědí. Zkušenosti vůdců s dětmi s SVP jsou však mizivé, I1 se s žádným neseťkal I2 řeší v oddíle dítě s diagnostikovaným ADHD, I3 dítě se sociálním znevýhodněním, s nařízenou ústavní ochrannou výchovou.

VO 2: Jak se cítí skautští vedoucí připraveni na vedení těchto dětí s SVP?

85,4 % respondentů však uznává, při zpětném pohledu na tento výzkum, že by se měli o problematiku více zajímat oni sami a sbírat informace k řešení možných vzniklých situací, kde středem pozornosti bude dítě se speciálně vzdělávací potřebou.

Ani jeden z informantů neznal Radu Junáka pro SVP a nevěděl, na jakém principu jejich podpora pro oddíly pracuje.

V dotazníku se jeví sebejistě, problémy většinou řeší sami či po poradě s ostatními vedoucími, o odborné rady většinou nežádají. Přestože jsou během přípravy na vůdcovské zkoušky s problematikou seznamování, 83,3% respondentů nebylo u zkoušky na tuto problematiku dotazováni.

Veliká většina respondentů se s dítětem se SVP v oddíle vůbec neseťkala (81,3)%, z rozhovoru s informanty je patrné, že v současné době tuto situaci neřeší 2 vůdci ze 3 oslovených.

VO 3: Jak se cítí skautští vedoucí podpoření pro práci s dítětem s SVP?

Skautští vůdci mají možnost tuto problematiku dětí s SVP nastudovat, mají přístup i k informacím a metodickým návodům, nicméně praxe ukazuje, že ne všichni ji využívají. Ani jeden z vůdců neměl tuto problematiku přímo součástí vůdcovské zkoušky, jeden vůdce se s problematikou blíže seznámil v rámci svého vysokoškolského studia. Respondenti, kteří se účastnili dotazníkového šetření potvrzují, že občas se v rámci oddílu s dítětem také setkají, ne však v takové míře, aby kvůli tomu museli speciálně upravovat náplně schůzek. 81,3 % vůdců nikdy nemělo dítě s SVP, které by bylo zařazeno v oddíle, popřípadě o tom nevěděli. 77,1 % vůdců nečetlo interní materiál Z nevýhody výhoda, Radu Junáka pro děti s SVP neoslovil s prosbou o radu žádný respondent (0%), problémy řeší sami či po poradě skautských družin. Jiné tištěné či on-line materiály podobné brožurě Z nevýhody výhoda, které by se zabývaly problematikou dítěte s SVP nezná žádný z respondentů, nebo si na ně nevzpomněl. 83,3 % respondentů uvádí, že u vůdcovských zkoušek se jich nikdo na tuto problematiku neptal. Pedagogické poradny a speciálně pedagogická centra vydávají Doporučení pro práci s dítětem s SPV pro školy a školská zařízení, pro ta je Doporučení závazným dokumentem. Jistě by však tyto odborné rady a doporučení mohly být přínosné i v oblasti mimoškolní činnosti dětí, v tomto případě je vše na rodičích, zda uznají za vhodné seznámit například vedoucího skautské družiny s tím, že dítě bylo odborně vyšetřeno.

Junák umožňuje členství ve své organizaci i osobám, které k naplnění svých vzdělávacích možností nebo uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě potřebují poskytnutí různých opatření - úprav ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.

Junák na tyto děti pamatuje, v České republice mají ustanovenu Radu Junáka pro děti s SVP, nicméně pokud se týká zjištění této bakalářské práce, práce poukazuje na to, že povědomí o této problematice je mezi skautskými vůdci velice různorodé.

Je to dáno i tím, že dotazovaní se s dítětem s SVP ve své praxi setkali minimálně, jeden ze skautských vůdců vůbec, druzí dva s jedním dítětem a v současné praxi má do oddílu dítě s SVP začleněn pouze jeden z vůdců. Je pravdou, že rodiče někdy nesdělují o dětech úplné informace, či se jim informace typu, že dítě ne například dyslektik zdají pro začlenění do zájmové činnosti nepodstatné, a tak je prostě nevedou.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda člověk s vůdcovskou zkouškou je připraven pracovat ve svém oddílu s dětmi se SVP a zda se na to cítí být připraven ohledně vzdělání v této problematice.

Dílčím cílem bylo zjistit, zda tito vůdci mají dostatečnou oporu v edukačních materiálech určených pro skautské vůdce.

Zábavu, přátelství a všestranný rozvoj, dovednosti, fair play, pohyb v přírodě a nezapomenutelná dobrodružství, péči o okolí a o druhé, ale i starost o vlastní rozvoj, úctu k věcem, které nás přesahují to vše je skauting, to vše je cílem hnutí Junák A skautští vůdci jsou tu proto, aby vedli vedoucí skautských družin k naplňování této myšlenky. Junák je organizace, která sdružuje děti na základě dobrovolnosti a nedělá rozdíly mezi pohlavími, národnostmi, náboženských vyznáním, zdravotním stavem dětí atd., zkrátka Junák je tu pro všechny kluky a holky kteří chtějí najít dobré kamarády, zažít dobrodružství, hrát spoustu her, zkoušet nové sporty, tvořit, poznávat přírodu, města i kulturní památky, získávat vlastnosti a dovednosti užitečné pro život, být pořad lepší a pomáhat druhým.

Junák nevyčleňuje ze svého středu ani děti se speciálně vzdělávacími potřebami. Do Junáka se mohou přihlásit děti se zdravotním postižením (zrakovým, sluchovým, tělesným nebo mentálním, s vadami řeči, s autismem, se specifickými poruchami učení - dyslexie, dysgrafie, dysortografie aj. - nebo chováním závažnějšího charakteru), děti se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobou nemocí nebo lehčí zdravotní poruchou vedoucí k poruchám učení nebo chování - dyslexie, ADHD aj., děti se sociálním znevýhodněním (např. děti s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, z nevhodného rodinného prostředí, z cizojazyčného prostředí apod.

Skautští vůdci mají možnost tuto problematiku dětí s SVP nastudovat, mají přístup i k informacím a metodickým návodům, nicméně praxe ukazuje, že ne všichni ji využívají. Zpětně přiznávají, že je nutné se osobně o tuto problematiku zajímat osobně, pracovat na svém pedagogickém vzdělání. Oporu v edukačních materiálech většinou nehledají, přestože možnost mají.

Seznam použité literatury

HODAŇ, Bohuslav (ed.). *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém sympoziu v Olomouci ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex Olomouc pro Fakultu tělesné kultury, c2002. ISBN 80-85783-37-1.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KAPLÁNEK, Michal. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

LECHTA, Viktor (ed.). *Inkluzivní pedagogika*. Přeložil Tereza HUBÁČKOVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.

MAZÁNKOVÁ, Martina. *Inkluze v mateřské škole: děti s PAS, ADHD a handicapem*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1365-9.

NOSEK-WINDY, Václav. *Cestou k pramenům: historie skautingu v obrazech*. Čtvrté, doplněné vydání. Ilustroval Jiří TESAŘ, ilustroval Jiří PETRÁČEK. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2018. ISBN 978-80-7501-131-2.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN: 8024730065

SLOWÍK, Josef. *Inkluzivní speciální pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3010-8.

TROUSIL, Michal a JAŠÍKOVÁ, Veronika. *Úvod do tvorby odborných prací*. Hradec Králové: Gaudemaus [i.e. Gaudeamus], 2014. ISBN 9788074353802.

VÍTEK, Tomáš a kol. *Vůdcovská zkouška jinak*. 2. Praha: Junák - český skaut, Pardubický kraj, 2020. ISBN 978-80-262-1311-8.

VÍTEK, Tomáš a kol. *Čekatelská zkouška*. 2. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, Senovážné nám. 24, 110 Praha 1, 2022. ISBN 978-80-7501-100-8.

ZEMAN, Václav a kol. autorů. *Z nevýhody výhoda*. 1. Junák – svaz skautů a skautek ČR Tiskové a distribuční centrum Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1, 2013. ISBN 978-80-86825-89-2.

Seznam internetových zdrojů

Able Scouts. Online. Ablescouts.org. Dostupné z: <https://ablescouts.org/2021/11/05/strategic-planning-with-the-isap/>. [cit. 2024-03-08].

Abilities digest. 1. BOY SCOUTS OF AMERICA 1325 West Walnut Hill Lane, 2022. Dostupné z: <https://Boy Scouts of America, 1325 Walnut Hill Ln/>[cit. 2024-03-08].

Boy Scouts of America. Online. Boy Scouts of America. Dostupné z: <https://www.scouting.org/>. [cit. 2024-03-08].

Daniel Boone Council, Boy Scouts of America. Online. Daniel Boone Council, Boy Scouts of America. Dostupné z: <https://www.danielboonecouncil.org/>. [cit. 2024-03-08].

Patříte mezi nás?, aneb, Kdy se daří začleňování dětí s handicapem do oddílů a kroužků. [Praha]: NIDM - Národní institut dětí a mládeže, 2010. ISBN 978-80-86784-96-0.

[Patříte mezi nás?: aneb Kdy se daří začleňování dětí s handicapem do oddílů ... - Svatava Šimková, Jiří Zajíc - Knihy Google](#)

Sociologická encyklopedie, Online. Sociologický ústav AV ČR, v.v.j [Sociologický ústav AV ČR, v.v.i](#). Dostupné z: [https://Šetření dotazníkové – Sociologická encyklopedie \(cas.cz\)](https://Šetření dotazníkové – Sociologická encyklopedie (cas.cz))

Skautská Křižovatka. Online. Krizovatka.skaut.cz. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/>. [cit. 2024-03-08].

Skautské centrum hostilo vůdcovský kurz. Online. Krkonošský deník.cz. 2009, roč. 2009. Dostupné z: https://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/skautske-centrum-hostilo-vudcovsky-kurz20091118.html. [cit. 2024-03-08].

Středisko Arcus Praha. Online. Arcuspraha.skauting.cz. Dostupné z: <https://arcuspraha.skauting.cz/#site-header>. [cit. 2024-03-08].

Studie o specifických potřebách dětí ve volnočasových organizacích. In: *Adam.cz* [online]. 2013, 27. 7. 2022 [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://www.adam.cz/clanek-2013120022-studie-o-specifickyh-potrebach-deti-ve-volnocasovych-organizacich.html>
[Studie o specifických potřebách dětí ve volnočasových organizacích – Adam.cz](#)

The Scout Association. Online. Scouts.org.uk. Dostupné z: <https://www.scouts.org.uk/about-us/our-history/our-heritage-collection/>. [cit. 2024-03-08].

The Scout Association. Online. Scouts.org.uk. Dostupné z: <https://www.scouts.org.uk/volunteers/equity-diversity-and-inclusion/>. [cit. 2024-03-08].

TRODUCTION to WORKING WITH Scouts With Special Needs and Disabilities. 1. BOY SCOUTS OF AMERICA 1325 West Walnut Hill Lane, 2018. [cit. 2024-03-08].

Seznam příloh

Příloha č. 1a, b, c, d, e - Internetový dotazník pro skautské vedoucí
a komentář k dotazníku pro potřeby respondentů

Příloha č. 2 – Otázky pro skautské vedoucí - informanty

Příloha č. 3a, 3b – Přepis rozhovorů se skautskými vůdci (informant 1)

Příloha č. 4a, 4b – Přepis rozhovorů se skautskými vůdci (informant 2)

Příloha č. 5a, 5b – Přepis rozhovorů se skautskými vůdci (informant 3)

Seznam zkratk

SVP – speciálně vzdělávací potřeby

RZS – Rychlá záchranná služba

ADHD - Attention Deficit Hyperactivity Disorder (deficit koncentrace a hyperaktivní porucha)

Přílohy

Příloha č.1/a

Internetový dotazník pro skautské vedoucí v prostředí Survio.cz (pravidla uzavřené skupiny jsou stanovena na prověření přijímaných členů do skupiny, zda patří a ke kterému skautskému středisku, správce skupiny tyto informace před schválením členství prověřuje.)

Dobrý den,
obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který slouží jako výzkumná metoda k bakalářské práci Přípravenost skautských vůdců na práci s dětmi se speciálně vzdělávacími potřebami. Jmenuji se Eliška Svačinová a jsem studentkou Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, katedry speciální pedagogiky. Tento internetový dotazník probíhá v prostředí Survio.cz, anonymita vašich odpovědí je garantována.

Komentář k dotazníku pro potřeby respondentů

Školský zákon: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. č. 561/2004 Sb. In: [Sbírka zákonů](#). 2004. [Dostupné online](#). § 16. Ve znění pozdějších předpisů. [Dostupné online](#).

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) se dělí na

1. žáky se zdravotním postižením (zrakovým, sluchovým, tělesným nebo mentálním, s vadami řeči, s autismem, se specifickými poruchami učení - dyslexie, dysgrafie, dysortografie aj. - nebo chování závažnějšího charakteru)
2. žáky se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobou nemocí nebo lehčí zdravotní poruchou vedoucí k poruchám učení nebo chování - dyslexie, ADHD aj.)
3. žáky se sociálním znevýhodněním (např. děti s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, z nevýhodného rodinného prostředí, z cizojazyčného prostředí apod.)

Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Mezi podpůrná opatření se řadí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením

Příloha č. 1/b

1. Pohlaví

žena	muž
------	-----

2. Věk

18-20 let	20-29 let	30let a více
-----------	-----------	--------------

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

základní	středoškolské	úplné středoškolské s maturitou	vysokoškolské
----------	---------------	---------------------------------	---------------

4. Kolik let jste vůdcem?

2 roky a méně	3 – 6 let	7 a více let
---------------	-----------	--------------

5. V jak velkém městě/ obci působí Váš oddíl?

Do 3 000 obyvatel	Do 15 000 obyvatel	Do 25 000 obyvatel	25 000 obyvatel a větší
-------------------	--------------------	--------------------	-------------------------

6. Vedete chlapecký, dívčí nebo koedukovaný oddíl?

chlapecký	dívčí	koedukovaný
-----------	-------	-------------

7. Kolik členů (dětí do 18 let) má váš oddíl?

0-20	20-50	50 a více
------	-------	-----------

8. Myslíte si, že dětí s SVP přibývá v posledních letech?

ano	ne	nevím
-----	----	-------

Příloha č. 1/c

9. Kolik takových dětí s SVP vám již prošlo (prochází) oddílem za dobu vašeho vůdcovství?

Nesetkal jsem se s tím	1- 5 dětí	6 a více dětí
------------------------	-----------	---------------

10. Čeho se SVP dětí ve vašem oddíle týká:

Vypište:

.....
....

11. Myslíte si, že vás informovali dostatečně rodiče dítěte s SVP o této problematice?

ano	ne	neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám
-----	----	---

12. Měli jste od rodičů možnost nahlédnout do odborného vyšetření SPC či PPP a seznámit se s doporučeními, přestože tato doporučení jsou určena pouze školám a školským zařízením?

ano	ne	neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám
-----	----	---

13. Pokud jste tuto možnost měli, rozuměli jste všem doporučením pro práci s dítětem s SVP?

ano	ne	neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám
-----	----	---

14. Upravíš vždy na družinovou schůzku program tak, aby se dítě s SVP necítilo vyřazené mimo kolektiv?

ano	ne, neřeším to	neodpovídám, takové dítě v oddíle nemám
-----	----------------	---

15. Stává se, že toto dítě přichází na schůzku více unavené z průběhu dne?

ano	občas	ne	nemám v oddíle toto dítě
-----	-------	----	--------------------------

16. Stává se, že toto dítě si více stěžuje na školní prostředí, případně uvádí, že cítí nespravedlnost v klasifikaci či v chování učitelů vůči němu?

ano	ne	nemám v oddíle takové dítě
-----	----	----------------------------

Příloha č. 1/d

17.Narušuje ti dítě s SVP připravenou schůzku?

ano, vždy	občas	ne	Nemám dítě s SVP
-----------	-------	----	------------------

18.S kým se nejčastěji radíte, pokud se vyskytne problém s dítětem s SVP.

s rodiči dítěte	se staršími členy oddílu	<u>požádám Radu Junáka pro SVP- vnesu dotaz</u>	neradím se, řeším sám	nemám v oddíle dítě s SVP
-----------------	--------------------------	---	-----------------------	---------------------------

19.Víte, že Junák má svoji Radu SPV, skupinu 4 odborníků na téma inkluze a práci s dětmi se specifickými potřebami, usilující o zapojení tématu práce s dětmi se specifickými potřebami do Junáka?

ano	ne
-----	----

20.Byl jsi na nějaké přednášce, či vzdělávacím semináři týkající se problematiky dětí s SVP organizovaném Junákem?

Ano	ne
-----	----

21.Byl jsi na podobné přednášce organizované mimo Junáka?

Ano	ne
-----	----

22.Dohledal sis nějaké diskusní skupiny, např. na FB nebo na Instagramu, kde by skauti řešili tuto problematiku? Dohledal sis nějaké weby, blogy, filmy, dokumenty, kde by se řešil podobný problém?

Ano	ne
-----	----

Příloha č. 1/e

23.Četl jsi brožurku Z nevýhody výhoda, kterou vydal Junák?

ano	ne
-----	----

24.Znáš nějaké jiné publikace na toto téma, které vydal Junák?

ano	ne
-----	----

Jaké?.....

25.Vidíš problém v začleňování těchto dětí s SVP do oddílu?

ano	ne	záleží na druhu SVP	nevím
-----	----	---------------------	-------

26.Když jsi skládal vůdcovskou zkoušku, týkal se pohovor nebo některá část zkoušky problematiky dětí s SVP?

ano	ne
-----	----

27.Po zpětném vyhodnocení svých odpovědí, máš pocit, že by ses měl o problematiku dětí s SVP více zajímat a věnovat jí více pozornosti?

ano	ne
-----	----

Příloha č. 2

Otázky pro skautské vedoucí - informanty

- 1, Jak jste se k vůdcovství dostali a v kolika letech jste složili vůdcovskou zkoušku?
- 2, V kolika letech jste se stal členem Junáka? Pamatujete na schůzky, kdy jste sám byl mladším členem oddílu?
- 3, Scházíte se pravidelně a řešíte s vedoucími družin jejich problémy a potřeby? Scházíte se pravidelně osobně, nebo spíš organizaci řešíte telefonicky či jinou cestou?
- 4, Když přijímáte dítě do Junáka, vedete s rodiči osobní rozhovor? Existují tištěné přihlášky s osobními údaji? Jaké informace jsou pro vás podstatné, tak abyste dítě mohl bezpečně začlenit do kolektivu? Přemýšlíte o zkvalitnění informací o přijímaných dětech do Junáka a konkrétní ošetření případu, že bude přijato dítě s SVP?
- 5, V čem spatřujete pozitiva a v čem negativa při zapojení dítěte s SVP do oddílu? Jak řešíte případ dítěte, které není schopno fungovat bez asistenta?
- 6, jsou pro vás podstatná vyšetření a doporučení SPC a PPP, nebo vás s nimi rodiče neseznamují? Řídíte se případnými doporučeními? Máte zapsány informace, které vám o dítěti sdělili rodiče? Počítáte i s variantou, že vám rodiče nesdělují podstatné či celé informace? Zde by spadaly i podstatné informace týkající se zdravotního stavu dítěte. Máte toto ošetřeno čestným prohlášením nebo jinak?
- 7, Má Junák organizovanou nějakou podporu pro vůdce ohledně pedagogické podpory vzniklých situací? Kam byste se obrátil s žádostí o informace? Znáte Radu Junáka pro SVP? Víte, na jakém principu pracuje?
- 8, S kolika dětmi s SVP jste se setkal, setkáváte a jaké situace například řešíte?
- 9, Doporučil byste zkvalitnit podporu Junáka vůči svým vůdcům v této problematice? Například stanovením povinné přednášky či proškolení? Uvítal byste možnost pedagogické podpory například na on-line lince, telefonické podpory pro jednotlivé vůdce?
- 10, Řešili jste někdy otázky právní odpovědnosti, které by vyplývaly ze situace, kdy by došlo k pochybení vůdce a subjektem bylo právě dítě s SVP? Umíte si představit nějakou takovou situaci?

Přepis rozhovoru s informantem 1

Informant 1, skautský vedoucí, Martin, 26 let, vysokoškolské vzdělání

Tazatel:

1, Jak jste se k vůdcovství dostali a v kolika letech jste vykonali vůdcovskou zkoušku?

I1: „Prošel jsem normálně oddílem jako dítě, zkoušku jsem pak skládal asi rok po 18. roce, to mi bylo 19 a byl jsem ve třetáku.“

Tazatel:

2, V kolika letech jste se stal členem Junáka? Pamatujete na schůzky, kdy jste sám byl mladším členem oddílu?

I1: „Já si na tu dobu pamatuji, mě tam přivedla mamka, a to mi bylo 12 let, já byl totiž v 6. třídě a zrovna jsme se přestěhovali do tohoto města.“

Tazatel:

3, Scházíte se pravidelně a řešíte s vedoucími družin jejich problémy a potřeby? Scházíte se pravidelně osobně, nebo spíš organizaci řešíte telefonicky či jinou cestou?

I1: Máme pravidelné schůze s vedoucími družin a nejlepší je vše řešit osobně. Občas si napíšeme i na messengeru nebo na instagramu zprávu a rychle něco dořešíme, nebo si zavoláme.

Tazatel:

4, Když přijímáte dítě do Junáka, vedete s rodiči osobní rozhovor? Existují tištěné přihlášky s osobními údaji? Jaké informace jsou pro vás podstatné, tak abyste dítě mohl bezpečně začlenit do kolektivu? , Přemýšlíte o zkvalitnění informací o přijímaných dětí do Junáka a konkrétní ošetření případu, že bude přijato dítě s SVP?

I1: „Máme tištěné přihlášky, to rodiče podepisují, každý s námi při přijetí mluví a něco sdělí. Žádné info není na škodu o dítěti, klidně by toho mohlo být v dotazníku víc. Třeba udělat osobní dotazník dítěte nebo tak.“

Tazatel:

5, V čem spatřujete pozitiva a v čem negativa při zapojení dítěte s SVP do oddílu. Jak řešíte případ dítěte, které není schopno fungovat bez asistenta?

I1: „Já s nikým takovým ještě nepracoval.“

Tazatel:

6, Jsou pro vás podstatná vyšetření a doporučení SPC a PPP, nebo vás s nimi rodiče neseznamují? Řídíte se případnými doporučeními? Máte zapsány informace, které vám o dítěti sdělili rodiče? Počítáte i s variantou, že vám rodiče nesdělují podstatné či celé informace? Zde by spadaly i podstatné informace týkající se zdravotního stavu dítěte Máte toto ošetřeno čestným prohlášením nebo jinak?

I1: „Takové dítě v oddíle nemám, informace o zdraví podávají rodiče, třeba o alergiích. My máme dobrý rodiče, zodpovědný, ti by nám nic nepravdivého neřikali. A nějaká doporučení z poradny, to asi ne. Nikoho takového fakt nemám.“

Tazatel:

7, Má Junák organizovanou nějak podporu pro vůdce ohledně pedagogické podpory vzniklých situací? Kam byste se obrátil s žádostí o informace? Znáte Radu Junáka pro SVP? Víte, na jakém principu pracuje?

Příloha 3/b

I1: „Ne, nevím o Radě, nevím, jak to funguje. Poradili bychom se s druhými vedoucími nebo s rodiči.

Tazatel:

8, Doporučil byste zkvalitnit podporu Junáka vůči svým vůdcům v této problematice? Například stanovením povinné přednášky či proškolení? Uvítal byste možnost pedagogické podpory například na on-line lince, telefonické podpory pro jednotlivé vůdce?

I1: „To vůbec, ať si každý vybere, co chce za vzdělávání, nic povinně.

Tazatel:

9, S kolika dětmi s SVP jste se setkal, setkáváte a jaké situace například řešíte?

I1: „Já se s tím nesetkávám.“

Tazatel:

10, Řešili jste někdy otázky právní odpovědnosti, které by vyplývaly ze situace, kdy by došlo k pochybení vůdce a subjektem bylo právě dítě s SVP? Umíte si představit nějakou takovou situaci?

I1: „Po právnické stránce jsme nikdy nic neřešili, modelová situace-asi nějaký průšvih ohledně chování.“

Příloha 4/a

Přepis rozhovoru s informantem 2

Informant 2, skautský vedoucí, Viktor 31 let, úplné středoškolské vzdělání

Tazatel:

1, Jak jste se k vůdcovství dostali a v kolika letech jste vykonali vůdcovskou zkoušku?

I2: „Vůdcem jsem od 19 let, zkoušky jsem prošel všechny, naši mě ke skautu přivedli a už jsem zůstal.“

Tazatel:

2, V kolika letech jste se stal členem Junáka? Pamatujete na schůzky, kdy jste sám byl mladším členem oddílu?

I2: „Osm mi bylo, a myslím táta to zařídil, že mě vzali na zkoušku na výpravu a pak jsem chodil pořád.“

Tazatel:

3, Scházíte se pravidelně a řešíte s vedoucími družin jejich problémy a potřeby? Scházíte se pravidelně osobně, nebo spíš organizaci řešíte telefonicky či jinou cestou?

I2: Tak scházet se musíme, bez toho to nejde a většinou probetme hodně věcí, v týdnu si zavoláme nebo napíšeme. Víme pořád o sobě.“

Tazatel:

4, Když přijímáte dítě do Junáka, vedete s rodiči osobní rozhovor? Existují tištěné přihlášky s osobními údaji? Jaké informace jsou pro vás podstatné, tak abyste dítě mohl bezpečně začlenit do kolektivu? Přemýšlíte o zkvalitnění informací o přijímaných dětí do Junáka a konkrétní ošetření případu, že bude přijato dítě s SVP?

I2: Je možný využít on-line přihlášku i tištěnou. Tu on-line stejně musí přijít podepsat. Podstatné jsou informace v přihlášce, kontakt, věk, jméno, adresa, tak normálně.

Tazatel:

5, V čem spatřujete pozitiva a v čem negativa při zapojení dítěte s SVP do oddílu.

Jak řešíte případ dítěte, které není schopno fungovat bez asistenta?

I2: „Já pamatuju asi před pěti lety takového divocha, měl ADHD.“

Tazatel:

6, Jsou pro vás podstatná vyšetření a doporučení SPC a PPP, nebo vás s nimi rodiče neseznamují? Řídíte se případnými doporučeními? Máte zapsány informace, které vám o dítěti sdělili rodiče? Počítáte i s variantou, že vám rodiče nesdělují podstatné či celé informace? Zde by spadaly i podstatné informace týkající se zdravotního stavu dítěte. Máte toto ošetřeno čestným prohlášením nebo jinak?

I2: „Hele stalo se mi, že jsme nevěděli o alergii na včelí štípnutí, rodiče poslali kluka na výpravu, alergii měl potvrzenou, léky u sebe žádné, volali jsme záchranku. O doporučeních našich dětí ohledně poradny nevím, nikoho tam teď nemám.“

Tazatel:

7, Má Junák organizovanou nějak podporu pro vůdce ohledně pedagogické podpory vzniklých situací? Kam byste se obrátil s žádostí o informace? Znáte Radu Junáka pro SVP? Víte, na jakém principu pracuje?

I2: „Bohužel s nějakou Radou se asi neradíme, umíme to vyřešit sami, případně s rodiči. Neznám její principy.“

Příloha 4/b

Tazatel:

8, Doporučil byste zkvalitnit podporu Junáka vůči svým vůdcům v této problematice? Například stanovením povinné přednášky či proškolení? Uvítal byste možnost pedagogické podpory například na on-line lince, telefonické podpory pro jednotlivé vůdce?

I2: „Uvítal bych nabídku a pak bych si něco vybral.“

Tazatel:

9, S kolika dětmi s SVP jste se setkal, setkáváte a jaké situace například řešíte?

I2: „Je to fakt delší dobu, tak 5 let i víc tu byl kluk s ADHD, řešili jsme jen divokost.“

Tazatel:

10, Řešili jste někdy otázky právní odpovědnosti, které by vyplývaly ze situace, kdy by došlo k pochybení vůdce a subjektem bylo právě dítě s SVP? Umíte si představit nějakou takovou situaci?

I2: „Možná neukázněné chování a nějaký jeho důsledek by mohl končit nějakým sporem, třeba zranění. Nic jsem ale nikdy neřešil.“

Přepis rozhovoru s informantem 3

Informant 3, skautská vedoucí, Jana, 23 let, vysokoškolské vzdělání

Tazatel:

1, Jak jste se k vůdcovství dostali a v kolika letech jste vykonali vůdcovskou zkoušku?

I3: „Jsem v čele oddílu od 22 let, když jsem šla na vysokou.“

Tazatel:

2, V kolika letech jste se stal členem Junáka? Pamatujete na schůzky, kdy jste sám byl mladším členem oddílu?

I3: „Mě přivedla Zuzka, spolužačka, ta už do oddílu chodila od školky, no a mně bylo asi osm.“

Tazatel:

3, Scházíte se pravidelně a řešíte s vedoucími družin jejich problémy a potřeby? Scházíte se pravidelně osobně, nebo spíš organizaci řešíte telefonicky či jinou cestou?

I3: „Není problém si zavolat, napsat, ale my to máme tak, že se scházíme 1x týdně osobně a vyřešíme podstatné věci.“

Tazatel:

4, Když přijímáte dítě do Junáka, vedete s rodiči osobní rozhovor? Existují tištěné přihlášky s osobními údaji? Jaké informace jsou pro vás podstatné, tak abyste dítě mohl bezpečně začlenit do kolektivu?, Přemýšlíte o zkvalitnění informací o přijímaných dětech do Junáka a konkrétní ošetření případu, že bude přijato dítě s SVP?

I3: „Rodiče vyplňují přihlášku, kde jsou důležité informace o jejich dítěti, co se týče třeba zdravotních problémů.“ Jinak běžné informace o dětech, kde bydlí a kdo je jejich zástupce, normální přihláška.

Tazatel:

5, V čem spatřujete pozitiva a v čem negativa při zapojení dítěte s SVP do oddílu.

Jak řešíte případ dítěte, které není schopno fungovat bez asistenta?

I3: „Máme dítě, no vždyť jsou to děti jako jiné, tak ať jsou zapojeny do činnosti.“

Tazatel:

6, Jsou pro vás podstatná vyšetření a doporučení SPC a PPP, nebo vás s nimi rodiče neseznamují? Řídíte

se případnými doporučeními? Máte zapsány informace, které vám o dítěti sdělili rodiče? Počítáte i s variantou, že vám rodiče nesdělují podstatné či celé informace? Zde by spadaly i podstatné informace týkající se zdravotního stavu dítěte. Máte toto ošetřeno čestným prohlášením nebo jinak?

I3: „Tak vždycky může nastat situace, kdy se to, co se děje liší od toho, co nám řeknou rodiče. To není vyloučený.“ My tam máme kluka z děčáku, má nařízenou ústavní péči, ale informace jsou stejné jako u druhých, doporučení jsem nečetla.“

Tazatel:

7, Má Junák organizovanou nějak podporu pro vůdce ohledně pedagogické podpory vzniklých situací? Kam byste se obrátil s žádostí o informace? Znáte Radu Junáka pro SVP? Víte, na jakém principu pracuje?

I3: „O nějaké Radě asi moc nevím, ale my vše řešíme ihned, s rodiči, ostatními vedoucími, určitě by bylo kam zavolat, kdyby se něco dělo.“

Příloha 5/b

Tazatel:

8, Doporučil byste zkvalitnit podporu Junáka vůči svým vůdcům v této problematice? Například stanovením povinné přednášky či proškolení? Uvítal byste možnost pedagogické podpory například na on-line lince, telefonické podpory pro jednotlivé vůdce?

I3: „Tak já studuji speciální pedagogiku, tyto přednášky už mám některé za sebou, ve škole mi to stačí. „

Tazatel:

9, S kolika dětmi s SVP jste se setkal, setkáváte a jaké situace například řešíte?

I3: „Máme v oddíle kluka z dětského domova, řešíme drobnosti ohledně spíš dětských hloupých řečí občas.“

Tazatel:

10, Řešili jste někdy otázky právní odpovědnosti, které by vyplývaly ze situace, kdy by došlo k pochybení vůdce a subjektem bylo právě dítě s SVP? Umíte si představit nějakou takovou situaci?

I3: „U nás v oddíle jsme nic neřešili, ale umím si představit, že se stane třeba vážný úraz a ten by bylo třeba řešit.“